IZDAJA ZA GORIŠKO IN BENEČIJO

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto VIII. - Štev. 100 (2096) Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. 1. gr. TRST, petek 25. aprila 1952 Cena 20 lir

Zahtevamo konec londonskega mešetarjenja!

Spomenica odbora za slovensko šolstvo Varnostnemu svetu Združenih narodov

Slovenci zahtevamo: sistemizacijo osnovnih in srednjih šol, učnih mest z ureditvijo stalnega osebja in ustanovitev samostojne slovenske šolske uprave, tako da bo slovensko šolstvo neodvisno od italijanskih upravnih organov

Odbor za slovensko šolstvo v Trstu, ki ga sestavljajo sledeče organizacije: 1. Glasbena Matica; 2. Glasbena šola SPM; 3. Društvo «Pravnik»; 4. Narodna in študijska knjižnica; 5. Skupina slovenskih visokošolcev; 6. Slovensko dobrodelno društvo; 7. Dijaška Matica; 8. SHPZ; 9. Slovensko narodno gledališče; 10. Slovenska prosveta; 11. Slovenska prosvetna Matica; 12. Zveza prosvetnih delavcev, je poslal 18. aprila t. l. Varnostnemu svetu OZN sledečo skupno spomenico:

VARNOSTNEMU SVETU
LAKE SUCCESS

Slovenske kulturne, prosvetne in vzgojne organizacije v Trstu, v svesti si bolečih kripic, ki so se Slovencem pripetile po letu 1918 na kulturnem, prosvetnem in šolskem področju, se obračajo do Vas s prošnjo, da se zavzamete za pravice, ki so dosežene, da anglo-ameriške oblasti cone A Svobodnega tržaškega ozemlja vrnejo Slovencem vse, kar so pod fašizmom izgubili, in v duhu mirovne pogodbe z zakonom povrnejo vse, kar so si ponovno in na novo pridobili.

Da Vam bo to stališče Slovencev še bolj jasno, navajamo v kratkem razloge, ki govorijo za upravičenost naše zahteve.

Italija je po prvi svetovni vojni zasedla tako imenovano Julijsko krajino, naseljeno pretežno s slovenskim in hrvatskim življem. Pri podpisu mirovne pogodbe z Avstrijo in njenimi ostalimi ozemeljskimi osvojitvami ni pristala na mednarodno uzakonitev svojih obveznosti do narodnih manjšin, češ da bo kot kulturna država znala spoštovati pse pravice narodnih manjšin v okviru svoje države. Takoj po zasedbi naših krajev pa je že tedanja demokratična Italija začela s sistematičnim raznarodovalnim in potujčevalnim delom slovenskega in hrvatskega življa. Razpustila je vsa naša kulturno-prosvetna društva (v samem mestu Trstu je bilo nad sto slovenskih kulturnih in prosvetnih organizacij), požgala in razdejala je naše prosvetne domove, onemogočila uporabo slovenskega jezika celo v cerkvenem življenju, uničila naše cvetoče gospodarske ustanove in slovenskim šolam spremenila slovenski učni jezik v italijanskega, s čimer je iz naših šol napravila raznarodovalnice, nedostojne kulturne države, kot se je smatrala Italija.

Ker se naš narod le ni uklonil italijanskemu nekulturnemu nasilju, so se vrstili na Tržaškem procesi s številnimi smrtnimi obsodbami, v kolikor niso bili naši politični in kulturni delavci pozaprti ali ustreljeni, so bili internirani in konfinirani ali pa premeščeni v notranjost Italije. Okoli 100.000 naših političnih in prosvetnih delavcev pa se je moralo na pritisk fašističnih tolp izseliti v matično državo Jugoslavijo.

Ob izbruhu druge svetovne vojne je slovensko in hrvaško primorsko ljudstvo stopilo odločno na stran zahodnih velesil in se množično uprlo italijanskemu nasilju. Italijani utemeljujejo svoj pohlep po Trstu s 170 italijanskimi prostovoljci iz bivše Avstrije, ki so v prvi svetovni vojni dali svoje življenje za priključitev Trsta k Italiji. Tržaški Slovenci pa se sklicujemo na 42.800 primorskih prostovoljcev, ki so v drugi svetovni vojni na strani zahodnih velesil dali svoje življenje za osvoboditev Trsta izpod italijanskega jarma! Ne bi hoteli, da bi bile vse te naše žrtve zaman!

Zato računamo, da bodo zahodne velesile uvidele, da kompromisna rešitev Trsta, uzakonjena v mirovni pogodbi, edinole zamore služiti stvari miru na tem skrajno delikatnem koščku srednje-evropskega ozemlja in prispevati k stvari medsebojnega razumevanja in strpnega sožitja tržaških Slovencev in Italijanov. Slovenski narod je prežet s strpnostjo in miroljubnostjo, vendar odreka 100.000 Italijanom, ki so se po prvi in drugi svetovni vojni priselili iz notranjosti Italije v novo osvojeni Trst, pravico, da odločajo o usodi Trsta in tržaških Slovencev!

Zavezniška vojaška uprava se ves čas svojega delovanja na Tržaškem ozemlju ne samo ne more odločiti za izvedbo mirovnih določb, ki govorijo v našo korist, temveč niti za uvedbo onih svoboščin, glede katerih smo bili prepričani, da jih bomo deležni po zmagi demokratičnega sveta nad nacifašističnim totalitarizmom. Italijani v Trstu gredo celo tako daleč, da kljub upravi ZVU in kljub pokroviteljstvu Varnostnega sveta Organizacije združenih narodov nad tem ozemljem, izvajajo na Tržaškem pravcato rasno diskriminacijsko politiko! Slovencem so v Trstu prepovedane v občinskih in zasebnih prostorih najnavadnejše prosvetne in družabne prireditve. Slovenski jezik je prepovedan v javnem življenju. Na sodiščih velja še vedno določba, da je uporaba slovenščine kaznovana z denarno globo kot za časa fašizma.

Lahko navedemo celo absurd, da velja v Trstu pod Zavezniško upravo glede Slovencev še skoro vsa ona fašistična zakonodaja, ki so jo sami Italijani v Italiji po drugi svetovni vojni odpravili, pri nas so še vedno v veljavi obsodbe italijanskih mirnodobskih in vojnodobskih vojaških rednih in izrednih sodišč ter obsodbe posebnega fašističnega sodišča za zaščito države, čeprav so te obsodbe v Italiji že davno razveljavljene z ustreznimi zakonskimi odredbami.

Vse to smo podpisani predstavniki tržaških kulturnih in prosvetnih organizacij imeli za potrebno navesti, da podčrtamo med drugim tudi položaj slovenskega šolstva na Tržaškem. Slovensko šolstvo, ki se lahko sklicuje na pravno kontinuiteto še izza časa avstrogorske monarhije, je še vedno začasna tvorba, prepuščena na milost in nemilost italijanskim šolskim oblastem v Trstu, kljub temu, da razpolaga s kvalitetnim učnim osebjem in z odgovarjajočim številom šolske mladine ter da je preteklo že

(Nadaljevanje na 4. strani)

Končana prva polovica londonskega barantanja

Sestavljen je bil odbor, ki bo sestavil besedilo dosedanjih sporazumov - Indijski tisk podpira upravičenost jugoslovanskega stališča

LONDON, 24. — Prvi del angleško ameriško italijanske konference o Trstu je, kot se zdi, končan. Delegacije so imenovale danes poseben odbor, ki bo sestavil zapisnik o vseh točkah, o katerih so se že sporazumeli.

Foreign Office je sporočil danes, da je bil dosežen «sporazum v bistveni meri», dodal pa je, da so še številne «bistvene točke» sporne in da bodo še potrebna pogajanja, predno bodo rešena.

Odbor za redakcijo besedila dosedanjih sporazumov je bil že sestavljen in bo verjetno izdal poročilo o svojem delu čez dva dni. Med tem časom bo delo plenarne konference počivalo in se bo obnovilo šele prihodnji teden. Besedilo sporazuma, ki ga bo sestavil odbor, bo predloženo načelnikom vseh treh delegacij.

V Rimu so v krogih palače Chigi zanikali vesti, da je londonska konferenca praktično že končana in napovedali, da bo trajala vsaj še do konca tega meseca, če ne bodo nastale nove težave.

* * *

Številni veliki indijski časopisi so te dni objavili komentarje o tržaškem vprašanju. V njih izražajo mnenje, da je zaskrbljenost Jugoslavije zaradi poskusov, da se reši tržaško vprašanje brez njenega sodelovanja, popolnoma upravičena. Najbolj razširjeni indijski list v jeziku «Urdu», «Daily Hilap», piše, da so «italijanski imperialisti pogosto uporabljali Trst kot izhodišče v izvrševanje svojih napadalnih načrtov proti jugoslovanskemu ozemlju. Ali se bo to ponovilo?» se vprašuje list in dodaja: «Jugoslovani poskušajo popolnoma upravičeno preprečiti to možnost».

«National Herald» pa piše o sovjetskem stališču v zvezi s Trstom in poudarja, da je sovjetska vlada doslej vedno sabotirala vsako rešitev tega vprašanja, ker hoče izolirati Jugoslavijo. List izraža mnenje, da je rešitev tržaškega vprašanja, ki jo vsebuje predlog maršala Tita, najboljša rešitev, ki jo je mogoče najti.

25. april

Pred sedmimi leti na današnji dan je italijansko ljudstvo v splošni vstaji uničilo fašistično oblast v severni Italiji. Fašistični zločinci, med njimi tudi sam Mussolini, so v teh dneh vstaje prejeli zasluženo plačilo.

Danes fašizem v Italiji spet dviga glavo. Tisti, katerim je veljala borba pred sedmimi leti, se svobodno sprehajajo po italijanskih mestih ali pa so namesto kazni dobili celo plačilo. Tisti pa, ki danes hinavsko proslavljalo 25. april, se s temi fašističnimi ostanki družijo, obsojajo prave borce za svobodo v ječo in poskušajo iti po isti poti, ki so jo hodili pred sedmimi leti strmoglavljeni fašisti. Italijanski imperializem je zopet na pohodu. Z njim se strinjajo vsi, od odkritih fašistov preko demokristijanov do kominformistov.

Današnji praznik bi moral biti italijanskemu ljudstvu v opomin, da protifašistična borba še ni končana in da mora biti budno, če noče še enkrat doživeti tragedije, ki se je končala komaj pred sedmimi leti.

VLOŽENE KANDIDATNE LISTE za občinske volitve 25. maja

OBČINA TRST

Slovansko-italijanska ljudska fronta

1. DEKLEVA dr. JOŽE, odvetnik
2. BOLTARI EDOARDO, obrtnik
3. KARIS ANTON, uradnik
4. ČOK ANTONIJA, učiteljica
5. CUCCOLI GIOVANNI, delavec
6. DANEV dr. ANTON, zdravnik
7. DRASSICH KAREL, delavec
8. MILIČ MILAN, delavec
9. FAGANEL JOŽE, uradnik
10. FERRARI ARMANDO, delavec
11. FRANOVICH COSTANTINO, delavec
12. GERDOL IVAN, učitelj
13. GIOSAFATTO por. SLUGA JOZICA, gospodinja
14. GREGORI ANTON, uradnik
15. GRGIČ RAFAEL, pekovski delavec
16. GRUNTAR KAREL, učitelj v pokoju
17. HROVAT LADISLAV, trgovec
18. KOSOVEL dr. JOŽE, profesor
19. KOSUTA EGIDIJ, železničar v pok.
20. KRAINER vd. KOCJANČIČ VALERIJA, gospodinja
21. KRIŠČAK ANDREJ, kmet
22. LAURENTI EUGENIO, novinar
23. LUXA GIORDANO, delavec
24. MAGLICA MARIJ, delavec
25. MESESNEL SILVAN, uradnik
26. MIKULETIČ dr. FORTUNAT, odvetnik
27. NOVAK IVAN, delavec
28. PERNARČIČ LUDVIK, pristaniški delavec
29. PETRONIO BORTOLO, pomorščak
30. RESCHITZ ALMA, uradnica
31. SANCIN MODEST, gledališki igral.
32. SKAMPERLE ANTON, čevljar
33. SKAMPERLE NIKOLAJ, delavec
34. SIGULIN por. TIGLIANI EMILIJA, gospodinja
35. SILA MILENA, uradnica
36. SORTA GIORDANO, delavec
37. SPANGER ALOJZ, delavec
38. STAVAR JURIJ, tiskar
39. STEPANČIČ MIROSLAV, delavec
40. STEPANČIČ por. FILIPPI FRANCIŠKA, delavka
41. STOKA FRANC, ribič
42. SULIGOJ ALOJZ, tramvajski nadzornik
43. TOMASI NIVES, delavka
44. UKMAR ANTON, delavec
45. ULIENI IVAN, pek
46. ZERJAL ANGEL, uradnik
47. ZERIAL ERMANNO, delavec
48. ZNIDARČIČ MIROSLAV, upokojenec

Liste slovenske skupnosti

OBČINA DOLINA

1. ADAMIČ dr. MIRO, uradnik, Boljunec
2. BERNETIC MARIJAN, kmet, Gročana
3. JERCOG VALENTIN, kmet, Dolina
4. JERJAN JOZE, trgovec, Dolina
5. KURET SILVESTER, delavec, Ricmanje
6. LAVRIHA JOZE, kmet, Dolina
7. MARC MIHAEL, kmet, Boršt
8. OLENIK RUDOLF, kmet, Mačkovlje
9. PETAROS RUDOLF, kmet, Boršt
10. RAZEM MILAN, kmet, Gročana
11. SANCIN MARIJAN, delavec, Boljunec
12. SANCIN KAREL, delavec, Dolina
13. SLAVEC ANTON, kmet, Prebeneg
14. STURMAN ANDREJ, zidar, Mačkovlje
15. ZAHAR MARIJ, delavec, Zabrežec
16. ZERJAL MIRO, vozač, Boljunec

OBČINA REPENTABOR

1. SKABAR ALFONZ, kmet, Veliki Repen
2. SKABAR KAREL, kmet, Veliki Repen
3. SKABAR SILVESTER, mehanik, Veliki Repen
4. GUSTIN EMIL, kmet, Veliki Repen
5. PURIC IVAN, kmet, Veliki Repen
6. SKABAR ANTON, kmet, Veliki Repen
7. SKABAR EMIL, delavec, Veliki Repen
8. BIZJAK JOZE, kmet, Col
9. GUSTIN LUDVIK, kmet, Col
10. FURLAN VERA, gostilničarka, Col
11. GUSTIN ALFONZ, kmet, Col
12. ZLOBEC AVGUSTIN, kmet, Farnetici

OBČINA ZGONIK

1. BRISČIK STANKO, delavec, Briščiki
2. CIBIC VLADI, strokovni delavec, Devinščina
3. GRILANC JANKO, kmet, Salež
4. GRILANC ZORKO, delavec, Salež
5. RUSTJA IVAN, delavec, Gabrovec
6. KOCMAN PAVEL, delavec, Samatorca
7. MILIC JOZE, kmet, Repnič
8. MILIC VIKTOR, gostilničar, Briščiki
9. OBAD MIRO, pravnik, Salež
10. VERGINELA JOZE, delavec, Gabrovec
11. VODOPIVEC JUST, kmet, Koludrovica
12. ZIGON MIRO, kmet, Zgonik

Občina Devin-Nabrežina

1. TERČON JOSIP, trgovec, Nabrežina
2. MILIC IVAN, kmet, Nabrežina
3. FLORIDAN EGON, profesor, Nabrežina
4. COLJA SRECKO, delavec, Nabrežina
5. PERTOT STANKO, delavec, Nabrežina
6. LEGISA DRAGO, visokošolec, Devin
7. LEGISA LEOPOLD, kmet, Devin
8. COLJA JOSIP, delavec, Devin
9. PAHOR JOZE, kmet, Medjavas
10. LEGISA JOSIP, pek, Sesljan
11. SKOF VIKTOR, upokojenec, Sesljan
12. SKERK dr. JOSIP, odvetnik, Trnovca
13. MILIC MARIO, delavec, Sempolaj
14. KRALJ JOZE, kmet, Slivno
15. TERČON IVAN, kmet, Mavhinje
16. TERČON VENCESLAV, delavec, Mavhinje

OBČINA MILJE

Ljudska zveza za neodvisnost

1. VATOVEC MARIO, uradnik
2. LARIS GIORDANO, delavec
3. ČAK ALOJZIJ, delavec
4. BABIČ ALEKSANDER, delavec
5. BRAJNIK MODROSLAV, delavec
6. KOSUTA IVAN, kamnosek
7. HRVATIN AVGUSTIN, kmet
8. HRVATIN AMBROZ, kmet
9. HRVATIN JAKOB, kmet
10. HRVATIN PETER, kmet
11. FERLUGA VILJEM, kmet
12. FURLANIC SALVATOR, delavec
13. ČAK JOSIP, krojač
14. GOMBAC ANTON, kmet
15. KEBEC BRANISLAV, kmet
16. MAKOR AVGUST, kmet
17. PEČARIČ HERMAN, delavec
18. PIPAN KAZIMIR, obrtnik
19. SANCIN FRANC, kmet
20. SANTIN MARIJA, delavka
21. SECURO MARINO, delavec
22. ČOK FLORJAN, kmet
23. ČUNJA vd. BARUT VERONIKA, gospodinja
24. VELJAK LAZAR, delavec
25. ZUPIN ANGEL, kmet

Kandidatna lista «LJUDSKA ZVEZA ZA NEODVISNOST» je sestavljena iz zastopnikov političnih skupin v občini Milje, ki se borijo za resnično neodvisnost Svobodnega tržaškega ozemlja.

ITAL. KOMINFORMOVSKI VOHUNI PRED REŠKIM SODIŠČEM

Marina Bernetič in Ninci sta dajala vohunom navodila in denar

Hrvatov jim ni uspelo pridobiti za vohunsko službo. Navodila v pokrovu ščetke in kovčku z dvojnim dnom. Vse po nalogu KPI

(Ob našega posebnega dopisnika)

REKA, 24. — Danes se je pred okrožnim sodiščem na Reki začela razprava proti sedmim italijanskim državljanom, in sicer: Adrianu Del Pontu, Sauru, Belardinu, Čezarinu Castelaniju, Giuseppeju Stepazziniju, Menottiju Rimondiniju, Gustavu Musemeciju ter Ermanu Vanziniju. Obtoženi so, da so zbirali v Jugoslaviji podatke vojaškega in gospodarskega značaja ter jih nato pošiljali kominformistični vodstvu v Italiji in v Trst. Izkoriščali so politično zatočišče, ki jim ga je svoječasno dala Jugoslavija, za širjenje informbirojske propagande, ki je bila usmerjena na zrušenje sedanjega državnega in partijskega vodstva v Jugoslaviji ter na podreditev Jugoslavije sovjetski dominaciji.

Glavni obtoženec Adriano Del Ponte, po poklicu učitelj, sicer funkcionar kominformistične partije Italije za videmsko federacijo, je osnoval v septembru leta 1950 na Reki skupno s štirimi drugimi obtoženci združenje, ki so ga imenovali «komunistična internacionalistična partija Jugoslavije», s komitejem na Reki. To združenje je bilo osnovano na podlagi šifriranih navodil, ki so jih dobili od organizacijskega sekretarja kominformistične partije STO, Marije Bernetiče. Ve imenovane «Marina». Naloga združenja je bila, da vohuni v korist italijanske in tržaške kominformistične partije in da istočasno vrši informbirojevsko propagando v Jugoslaviji. Združenje je dobivalo od italijanskih in tržaških kominformovcev materialno in moralno pomoč. Imelo je tako imenovano «vodilno grupo», sestavljeno iz prvih petih obtožencev. Tem je uspelo pridobiti še 15 sodelavcev, ki so bili organizirani v skupine po 3 člane. Dali so si konspirativna imena, plačevali so članarino. Sredstva, ki so bila potrebna za izvršitev nalog, pa so prihajala iz Trsta. V načrtu so imeli, da dobijo ciklostil za razmnoževanje propagandnega materiala. Razen na Reki je ta skupina, v glavnem preko obtoženega Adriana Del Ponte razpečevala propagandni material tudi v Sloveniji in s pomočjo paketov in drugih pošilk. Od tržaškega vodstva kominformistične partije so dobili direktivo, da razširijo svojo delavnost tudi na Hrvatsko.

Popoldne je bil zaslišan prvi obtoženec *Adriano Del Pont*. Dejal je, da se ne čuti krivega in da je vse, kar je delal napravil kot član KPI, po njenih direktivah in pod njenim vodstvom. Tisto pa, kar je ta obtoženec delal, je jasno razvidno iz obtožnice in je postalo še bolj očitno na samem zaslišanju. Njega je poslal drugi obtoženec *Delladini Sauro* v Italijo k senatorju *Colombiju*, zato da bi dobil zvezo z italijansko kominformistično partijo in z njeno pomočjo direktive za podtalno delovanje. S tem senatorjem sicer ni dobil zveze, pač pa z *Marino Bernetič*, članico centralnega komiteja Vidalijeve partije, voditeljem videmske federacije KPI Ninciem in poslancem rimskega parlamenta Ciufolijem iz Barija in Beltramom. Vsi so mu dajali propagandni kominformovski material, direktive, denar in druga sredstva, potrebna za protidržavno delovanje. On jim je pa preko številnih kurirjev dobavljal poročila o gospodarskem in političnem položaju na Reki, podatke o tvornicah, ki so pod vojaško upravo «Aleksander Rankovič» in «3. maj».

Prvo večjo pošiljko propagandnega materiala z navodili, skrito v pokrovu ščetke je dobil v kovčeku z dvojnim dnom in sicer v Trstu v Domu pristaniških delavcev. Takoj ko se je javil pri vratarju tega doma in povedal svoje vohunsko ime «Bruno», mu je vratar izročil moder platnen kovček.

Predsednik: «Kdo je poslal kovček k vratarju Doma pristaniških delavcev?»

Obtoženec: «Kovček je poslala Marina».

Poleg tega da je vzdrževal zvezo s tržaškimi in italijanskimi kominformisti — med njimi ni bilo nobene razlike, saj so mu dajali navodila v Trstu in v Vidmu — pa je dobival propagandni material tudi v Gorici, kjer je bil v zvezi z Marijo Selič, aktivistko KPI. Obtoženec se je bavil s protipostavno delavnostjo tudi v Sloveniji. Na nekem takem ilegalnem prehodu pa so ga čakali organi javne varnosti in s tem se je njegovo vohunsko delovanje končalo.

Nato je bil zaslišan Sauro Belardini, risar s številnimi tajnimi imeni: «Bovina - Atos», «Topo» in «Oskar». Obtoženec je nastopal nesramno, prekinjal je predsednika, ki mu je postavljal vprašanja v zelo vljudnem tonu, dajal svoje komentarje in se izmikal jasnim odgovorom. Zasliševanje pa je pokazalo, da je prav ta obtoženec mnogo masla na glavi. On je vzpostavil na Reki posebne kominformistične organizacije, zlasti v tovarnah. Dajal je navodila, med drugim tudi pomembno okrožnico št. 24, v kateri zahteva od nižjih organizacij podatke vohunskega značaja. Te organizacije je sestavil na podlagi navodil, ki jih je dobival po številnih zvezah po kurirjih italijanske in tržaške kominformovske centrale. Tej skupini je uspelo, da je zbrala nekaj podatkov o izdelavi min, motorjev za vojne čolne in torpede. V času, ko ni zbiral vohunskih podatkov, se je obtoženec bavil z organiziranjem tako imenovane «komunistične internacionalne partije Jugoslavije», v katero naj bi privedli Hrvate, žene in intelektualce.

Predsednik: «Ali ste uspeli privleči enega samega Hrvata v vašo „partijo"?»

Obtoženec: «Ni nam uspelo pritegniti niti enega Hrvata».

Predsednik: «Koliko žensk ste vključili?»

Obtoženec: «Niti ene».

Predsednik: «Koliko intelektualcev?»

Obtoženec: «Niti enega».

Razprava se nadaljuje jutri ob 8. uri zjutraj.

B. S.

Beograjsko mnenje o izjavah angleškega zunanjega ministra

Jugoslovansko zunanje ministrstvo v nasprotju z Edenovo izjavo ni bilo obveščeno o poteku londonskih razgovorov o Trstu - List jugoslovanskih izseljencev v ZDA o nevarni politiki in varljivih upih italijanskega imperializma - Novi begunci iz Albanije

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 24. — V zvezi z izjavo britanskega zunanjega ministra Edena, da je Jugoslavija stalno obveščena o potekajočih med ZDA, Veliko Britanijo in Italijo v Londonu, izjavljajo merodajni krogi v Beogradu, da jugoslovansko zunanje ministrstvo razen vsakdanjih uradnih poročil o poteku pogajanj ni prejelo nobene druge obvestila.

V mnogih krajih Bosne in Hercegovine se nadaljujejo protesti in demonstracije proti irredentističnim zahtevam italijanskega imperializma in proti poskusom, da se vprašanje Trsta reši brez Jugoslavije. Obenem so se pridružili tudi katoliški duhovniki Bosne in Hercegovine ter študenti in profesorji frančiškanskega semenišča v Sarajevu. «Mi Bosanci in Hercegovci, pišejo v pismu jugoslovanskemu zunanjemu ministru Kardelju, smemo s polno pravico reči, da irredentisti nimajo nobene pravice nastopati v imenu kulture, kajti zločini, ki so jih fašisti izvršili v okraju Prozor in v drugih krajih naše republike, ne zaostajajo za dejanji divjakov in primitivcev».

Časopis jugoslovanskih izseljencev v Ameriki, «Novi list», piše, da se Italija vara, če misli, da sme v današnjem mednarodnem položaju brez nevarnosti izvajati svoje aspiracije, na jugoslovansko ozemlje. List zaključuje, da bi Italija napravila veliko uslugo vsemu svetu, najbolj pa bi koristila sami sebi, če bi v enakopravni sodelovanju z vsemi narodi, posebno pa s sosedi, poiskala častен izhod iz sedanjega položaja. List opozarja nato, da nova Jugoslavija ni nekdanja stara Jugoslavija, ki je z lahkim srcem žrtvovala interese svojega naroda, ko so to zahtevali njeni tuji gospodarji.

Jugoslovansko zunanje ministrstvo je danes izročilo sovjetskemu veleposlaniku v Beogradu noto, v kateri poudarja, da je nedavni vohunski proces v Beogradu pokazal vohunsko in subverzivno delovanje prvega tajnika sovjetskega veleposlaništva v Beogradu, Vladimira Dimitrijeviča Karmanova. Nota zahteva, naj Karmanov zapusti Jugoslavijo.

Ponoči 21 aprila je pribežala iz Albanije v Jugoslavijo skupina osmih albanskih državljanov, kmetov in delavcev. Begunci, ki so prispeli v Titograd, so izjavili, da so pobegnili zaradi težkih materialnih razmer in zaradi terorja albanskih oblasti.

B. B.

Znano je, da je Pinay prišel na oblast, ker je za njegovo investituro glasovalo 27 degolovcev. Ta skupina pa se je počasi povečala in sedaj glasuje običajno že 40 degolovcev za Pinaya.

Glavno tajništvo RPF pa je nocoj izdalo poročilo, v katerem opozarja javnost pred «tendencioznimi informacijami, ki se tičejo RPF, ki so se razširile z otvoritvijo kampanje za senatorske volitve».

Čistka v De Gaulleovi stranki?

PARIZ, 24. — Na podlagi vesti, ki poročajo o tajnem sestanku De Gaullovega gibanja, se De Gaulle pripravlja na čistko v svoji stranki, da bi izločil vse one člane, o katerih «se zdi, da nimajo več zaupanja v povratek De Gaullea na oblast». S tem bi hotel De Gaulle preprečiti morebitni razkol v svojem gibanju, kajti vedno večje število njegovih članov se približuje konservativni vladi Pinaya.

Na včerajšnji tajni seji je baje De Gaulle izjavil, da «ko se bo Pinayeva kampanja zaključila s porazom, ne bo ostalo Franciji drugega nego objeti komunizem ali pa našo stranko».

Predsednik občine Coventry Hary Weston izroča darilo mesta Coventry Djurici Jojkiču, predsedniku Izvršnega ljudskega odbora mesta Beograda. Člani delegacije mesta Coventry, predsedniku Izvršnega ljudskega odbora mesta Beograda, v svojih izjavah niso pozabili poudariti podobnosti usode obeh mest zaradi medvojnih letalskih napadov.

Revolucija v ameriškem tisku zaradi Trumanovih izjav

WASHINGTON, 24. — Predsednik Truman je povzročil danes pol revolucije v ameriških novinarskih krogih. Na tiskovni konferenci je z improviziranim pripovedovanjem o nekaterih dogodkih iz bližnje preteklosti ustvaril pri novinarjih vtis senzacionalnih razkritij, ki sta jih radio in tisk takoj razbobnala. Vendar so kasnejša pojasnila Bele hiše pokazala, da stvar še zdaleč ni tako resna.

Iz Trumanovih besed so novinarji razbrali, da so ZDA leta 1946 poslale ZSSR ultimat, naj umakne svoje čete iz Perzije, kar se je kmalu nato tudi zgodilo. Po kasnejših pojasnilih je razvidno, da ne gre za formalen ultimat, temveč samo za «energično noto», ki je bila poslana v Moskvo 6. marca 1946 in dan nato v Washingtonu tudi objavljena. Stvar je torej že davno znana, le da je predsednik v improviziranem pripovedovanju nekoliko zamešal podrobnosti in datume, kar se mu — kot pravijo v novinarskih krogih — večkrat zgodi. Jezni pa so novinarji, ki so svojim čitateljem in poslušalcem servirali neresnično senzacijo.

Nič bolj točen ni drugi del Trumanovih «razkritij», ki govori o Trstu. Predsednik je dejal, da se je Jugoslavija hotela polastiti Trsta — kdaj, ni točno razvidno; Truman je menda dejal leta 1946, agencijska poročila pa govore tudi o letih 1945 in 1947 — nakar da je Washington ukazal generalu Eisenhowerju, naj pošlje v Severno Italijo tri ameriške divizije, v Trst pa ameriško sredozemsko brodovje — in Trst je bil rešen...

Sicer pa Truman ni govoril zaradi razkritij, temveč zato, da bi podprl svojo tezo, da je Ameriki potrebna vojaška moč. To je med besedami o umiku sovjetskih čet iz Irana tudi omenil: poudaril je, da so ZDA takrat razpolagale z veliko vojaško močjo, ker demobilizacija še ni bila izvršena, in da je zaradi tega zahteva po umiku sovjetskih čet imela uspeh. Vendar se nam zdi, da je s Trstom (pa morda ne gre za pogrevanje revolverske zgodbe o 2000 jugoslovanskih vojakih, ki so septembra 1947 «hoteli zasesti Trst»?) posegel po zelo nesrečni primeri.

20 hiš porušenih zaradi deževja

MENTON, 24. — Zaradi deževja je v nekem predelu mesta popustil teren, zaradi česar se je porušilo okoli 20 hiš in pokopalo več ljudi. Nastala je nepopisna panika. Mimoidoči so bežali na vse strani v strahu, da jih zidovi poslopij, ki so se rušila, ne bi pokopali.

Teren je vedno popušča. Zaradi tega nastajajo tudi velike težave pri reševalnih delih. Do sedaj so našli tri mrtve. Bati pa se je, da je število žrtev večje, kar pa bo mogoče ugotoviti morda šele jutri zjutraj.

Trojni razgovori o odgovoru Moskvi

LONDON, 24. — Predstavniki ZDA, Francije in Anglije so se danes ponovno sestali v Londonu in razpravljali o besedilu odgovora na zadnjo sovjetsko noto o Nemčiji. Zdi se, da je vsaka delegacija predložila svoj načrt. V angleških dobro obveščenih krogih pričakujejo, da bo jutri nova plenarna seja.

OBČINA TRST

Slovansko-italijanska ljudska fronta

OBČINA MILJE

Ljudska zveza za neodvisnost

DNEVNIK SLOVENCEV V ITALIJI

Danes, petek 25. aprila
Marko, Tugomir
Sonce vzide ob 5.03, zatone ob 19.03. Dolžina dneva 14.01. Luna vzide ob 5.06, zatone ob 20.58.
Jutri, sobota 26. aprila
Boleslav, Sekana

Za beneške Slovence ni bilo 25. aprila

Danes praznujejo po vsej Italiji obletnico osvoboditve. 25. aprila 1945 je bil v Italiji upor vseh antifašističnih sil, katerim so se pridružili oportunisti, ki so pač menili, da je nacifašizem izgubil vojno in da se je zato treba postaviti na stran močnejšega.

S tem uporom je Italija končno odpravila nemško okupacijo in se pripravila na osvoboditev. Toda utvara je malo časa trajala, kajti oni ljudje, ki so se 25. aprila pridružili partizanskim silam, so se kmalu zopet umaknili in postali brezbrižni. Iz te sive gmote smo kmalu čuli val nezadovoljstva in marsikdo je dejal, da je bilo bolje takrat, ko je bilo slabše. S to igro besed so hoteli ti ljudje brez vsakih vzorov povedati, da je bilo pod fašizmom morda slabo, toda da je bilo tedaj dobro za vse one, ki so se mu prilagodili. Tedaj ni bilo namreč nobene nevarnosti in ti ljudje so lahko kupčevali in si delili mastne dobičke v svetem pokoju. Vse je bilo le v tem, da so se ti ljudje znali prilagoditi položaju, v čemer so pač bili mojstri. Doba demokracije osvobodilnih odborov je bila doba kritike. Toda kmalu se je položaj poslabšal. Res je, da se je ustalil, toda v prid določene stranke in režima. Praktično smo se povrnili v stare čase. Vodilni razred iz preteklosti je lahko zopet dvignil glavo in začel omalovaževati osvoboditev iz leta 1945. Tedaj so začeli govoriti o «tako imenovani osvoboditvi». S tem so hoteli povedati, da osvoboditve v resnici ni bilo ter da je samo ena stranka premagala drugo. S tem so začeli vedno bolj sramotiti in prezirati italijansko gibanje odpora in osvobodilno vojno. Začeli so se sramovati te dobe in danes govorijo o njej čim manj. Morda bi radi celo zbrisali iz koledarja državni praznik 25. aprila in zopet spravili k življenju 21. april, obletnico ustanovitve Rima, dan, ki ga je fašizem proglasil za praznik dela. Na vsak način so ta 21. april zopet proslavili in tudi nekako rehabilitirali. 25. april še vedno dopuščajo za državni praznik, ker pač ne marajo dati opoziciji v roke preveč, udobnega propagandnega orožja.

Za nas beneške Slovence obstaja osvoboditev samo v zgodovinskem imenu onega dneva. Nekaj časa smo sicer upali, da je bila stara miselnost končno poražena in da 25. april pomeni demokratične svoboščine za vse demokratično ljudstvo ter priznanje naših posebnih narodnih pravic. Toda to je bila utvara, kajti kmalu smo ugotovili na lastni koži, da je še mnogo Italijanov ohranilo fašistično miselnost in da se še mnogim toči po dučeju in njegovem režimu. 25. aprila so se nekateri samo zakrinkali za neko domnevno demokratičnost, tako da bi se lahko zagovarjali pred onimi, ki bi jih obtoževali fašizma. Zato smo sedaj zopet pred ano miselnostjo, ki ne glede na osvoboditev nosi pečat Mussolinijeve dobe, t. j. pečat nacionalizma, imperializma in vojnega hujskaštva.

Skrb Demokratične fronte Slovencev za potrebe okoliških goriških vasi

Občinski svetovalec Pavlin posredoval pri goriškem županu za gradnjo vodohrama v Oslavju, za premestitev pokopališča k šentmaverski cesti in za popravila trga v Štandrežu

GORICA, 24. — Danes se je mestni občinski svetovalec Demokratične fronte Slovencev v Italiji tov. Milan Pavlin zglasil pri županu ter posredoval za čimprejšnjo rešitev nekaterih važnejših vprašanj okoliških vasi.

Najprej je prišla na vrsto oskrba Oslavcev z vodo. Kot vsi dobro vedo, je bilo svojčas odločeno, da bodo na koncu Pevme poleg električne kabine napravili vodovodno pipo, kjer bi mogli Oslavci v poletnih mesecih točiti vodo. Ker pa s tem potrebe vaščanov niti od daleč ne bi bile rešene in ker domačini iščejo vedno nove možnosti, da bi se oskrbeli z dobro pitno vodo, je svetovalec Pavlin tudi v tej smeri nakazal pot do rešitve. «V Kvancu», kot pravijo po domače, je na zemljišču Gravnarja izvirek zelo dobre pitne vode, ki nikoli ne usahne. Tamkaj bi bilo mogoče postaviti črpalke, više gori pa zgraditi zbiralnik, v katerega bi se stekala voda, ki bi bila namenjena oslavskim kmetijam. Načrt je stvaren in uresničljiv, ako bodo občinske oblasti spoznale njegov globok pomen za razvoj italijanskega dela Brd. Če bi bila tukaj druga oblast, bi se položaj že zdavnaj zboljšal. Dovolj je pogledati v jugoslovanska Brda, kjer že nekaj časa gradijo obsežen vodovod z več rezervoarji, ki bodo oskrbovali prav vsa Brda.

Tudi pevmsko pokopališče je prišlo znova na vrsto. Tov. Pavlin je poudaril, naj bi čimprej pregledali možnosti za premestitev pokopališča k šentmaverski cesti.

Niso pozabili niti na Standrež. Njihov trg nasproti Lutmana je še vedno v slabem stanju. Sedaj ko že urejujejo cesto, bi bilo lepo in prav, ako bi poskrbeli tudi za ta del vasi.

O vseh teh stvareh se je tov. Pavlin razgovarjal z županom. Trenutno še niso ničesar sklenili, vendar je župan obljubil, da bo z našim svetovalcem v najkrajšem času skupno odšel na kraj in se tam prepričal o izvedbi predloženih in zahtevanih načrtov.

Upamo, da bo občinska uprava spoznala, da mora tudi okoliškim vasem, ki spadajo pod mesto, pomagati pri njihovih težkočah. Okoličani kot ostali meščani plačujejo davke in imajo zato vse pravice, da zahtevajo napravo nekaterih nujno potrebnih stvari.

Seja odbora pokrajinskega sveta

Povrnitev stroškov za pokrajinske volitve

GORICA, 24. — Včeraj se je pod predsedstvom pokrajinskega predsednika sestal ožji odbor pokrajinskega sveta. Na tej seji so odborniki razpravljali predvsem o vprašanjih upravnega značaja ter sklenili povrniti stroške, ki so jih imele občine Sovodnje, Krmin in Kopriva pri pokrajinskih volitvah. Nato so odborniki sprejeli imenovanje novega asistenta pri pokrajinskem laboratoriju za higieno in profilakso.

Nadalje so odborniki rešili nekatera vprašanja v zvezi s pokrajinskimi nameščenci in odobrili plačilo računov za razne dobave zavodom, ki spadajo pod pokrajinsko upravo, v znesku 2 milijonov lir.

Falzificiranje

Danes proslavljajo v Italiji obletnico osvoboditve. Ta praznik proslavljajo tudi v Gorici. Vse trgovine so zaprte, uradi ne poslujejo. Vse je napravljeno tako, da bi morali ljudje v najkrajšem času pozabiti resnično zgodovino. Vendar ne bo tako!

Demokratični Goričani predvsem pa slovensko ljudstvo v Italiji ne bo nikoli pozabilo, da se na ta dan v Gorici ni pričel upor, ampak veliko prej in da na ta dan ni bilo v našem mestu osvobojenja, ampak da so ga prinesle šele 1. maja jugoslovanske čete.

Obletnica resničnega osvobojenja bo torej šele prihodnji teden, na dan prvega maja in zato pozivamo naše ljudstvo, naj se na ta praznik čim lepše pripravi, kajti ta dan je dvojni praznik, praznik delovnega človeka in obletnica osvoboditve izpod fašizma.

Širite in čitajte Primorski dnevnik!

Jazbinci so sami popravili cesto

oblast pa naj jim preskrbi šolo, cerkev in pokopališče

JAZBINE, 24. — V zimskih mesecih, ko ni kmečkih del, so se mladinci naše vasi odločili, da bodo popravili izredno slabe ceste, ki vežejo nekatere zaselke naše vasi med seboj in ki iz vasi peljejo v Gradiškuto. Nekaj tednov so delali in z vozmi in tudi s tovornimi avtomobili dovažali gramoz ter ga sipali na blatne ceste. Prebivalstvo je njihovo delo spremljalo z velikimi simpatijami. V nobeni hiši ni manjkalo vina za vztrajne in pogumne delavce.

Ko se je na polju pričelo prvo delo, so svoj posel opravili. Skoraj vse poti so bile posute z gramozom, skopali so tudi obcestne jarke, da bi se voda ne nabirala na cestišču. Vaščanom je bila s tem omogočena z ostalim svetom boljša zveza.

Prav tako pa so se svojega dela veselili tudi sami mladinci, kajti ob nedeljah gredo kaj radi v Gorico ali pa na ples. Prej so morali nositi do Gradiške kolesa na ramenih, v torbah pa čevlje in hlače, da so se preobuli sedaj vseh teh priprav ni treba, kajti pot se je že toliko vdala, da je pot vozna tudi za kolesa.

Vendar pa je v vasi še marsikaj potrebnega.

Pred dnevi je v vasi umrl 90-letni Filip Prinčič. V vasi nimamo pokopališča, zato smo morali pokojnika z vozom peljati v Steverjan. Pot je dolga, saj so pogrebci hodili tri ure. To se ponavlja ob sleherni smrti. Zato bi bil že čas, da bi se oblasti odločile zgraditi pokopališče. Vaščani so zahtevo že večkrat pojasnili oblastem, vendar doslej še niso dobili odgovora. Zdi se, da se oblasti tolažijo z dejstvom, da so Jazbine «bogu za hrbtom» in da ne bo nobeden videl, v kakšnih razmerah bivajo prebivalci. V vasi prav tako nimajo šolskega poslopja in cerkve. Vse skupaj imajo v nekem skednju, zvonik pa je postavljen poleg njega in se sestoji iz štirih navpičnih lesenih drogov, vrh katerih so obešeni zvonovi.

Demokristjanska oblast torej dela razliko tudi v verstvu. Če bi bile Jazbine italijanska vas, kot ni, tedaj bi domačini že zdravnaj imeli pokopališče, šolo, cerkev in veliko boljše ceste, kot jih imajo.

Volilni imeniki na vpogled

GORICA, 24. — Goriško županstvo sporoča vsem volivnim upravičencem, da si na tajništvu občini lahko ogledajo volilne imenike. Volilni imeniki bodo na vpogled samo do 30. t. m. Vsakdo ki ima volilno pravico in ni vpisan v omenjenih seznamih, lahko vloži pritožbo na občinsko volilno komisijo.

Na seji pokrajinskega upravnega odbora odobrili razne sklepe občinskih svetov

GORICA, 24. — Pokrajinski upravni odbor je na svoji zadnji seji, ki jo je imel včeraj pod predsedstvom prefetka dr. Giamiccheleja, sprejel sledeče sklepe:

Občina Gorica: predujem občinskim nameščencem na bodoče poviške; gradnja odtočnih kanalov v Ul. P. Diacono in Ul. Ristori; nagrada članom davčnih svetov; prodaja občinskega zemljišča na bivšem dirkališču družbi IGLEA; najemniška pogodba z ustanovo ing. De Pauletiga.

Občina Sovodnje: popravek pravilnika za osebje; delo cestarja; premestitev kabine javnega telefona; nova uprava PTP: predujem občinskim nameščencem na bodoče poviške.

Pokrajinska uprava: izplačilo bolničarke Visintin Lojzke; posojilo občin Gradiška, Fara, Kopriva, Romans in Mariano pri «Cassa depositi e prestiti» za gradnjo vodovoda vzhodne Furlanije.

Občina Krmin: dodatek pravilniku za izvajanje družinskega davka; posojilo 9.250.000 pri «Cassa depositi e prestiti» za gradnjo ljudskih hiš; povišek plače pregledovalcem javnih ur; predujem na pokojnino babici Pettarin Hermenegildi; napeljava telefona v didaktično ravnateljstvo in državno srednjo šolo.

Občina Tržič: nov načrt za preureditev higienskih naprav v občinski klavnici; funkcijska doklada odbornikom za leto 1951; predujem občinskim nameščencem na bodoče poviške.

Občina Gradiška: plačilo nadurnega dela občinskemu tajniku za ljudsko štetje.

Občina Gradež: predujem občinskim nameščencem na bodoči povišek.

Občina Romans: sprejem mladoletnega Bernadella Jurija v zavod.

Občina Ronke: izplačilo stroškov za počastitev župnika Gianbattista Falzarija.

Občina Skocijan: potrošniški davek na električni tok za razsvetljavo.

Občina Sempeter ob Soči; naddavek na zemljišča, stavbe in zemljiške dohodke.

Občina Starancan: popravek pravilnika ekonomata; posojilo 3 milijonov pri posojilnici v Bologni; predujem iz fondov za takojšnji pričetek delovnega centra.

Občina Turjak: dodatek 97.000 lir za nakup zemljišča za upravo Ina-Casa.

Ranjeno oko

GORICA, 24. — Včeraj je rešilni avto Zelenega križa pripeljal v mestno bolnico Brigata Pavia 38-letno Marijo Gradino, ki je z ranjenim očesom počakala na avto na kvesturi. Policiji je Gradinova prijavila, da jo je neznani pijanec prejšnjega večera udaril v oko. V bolnici je Gradinova ostala samo nekaj ur in se nato vrnila z obvezanim očesom domov, kjer si je nemudoma odtrgala obvezo.

Danes se ji je oko poslabšalo in se je zato vrnila na kvesturo ter prosila, naj zopet pokličejo Zeleni križ in jo odpeljejo v bolnico. Pri prijavi je bila Grudinova zelo nejasna in je čestokrat zašla v protislovja, zato je policija pričela s preiskavo v zvezi z njeno ranitvijo.

Vesti za trgovce

GORICA, 24. — Zveza trgovcev za goriško pokrajino sporoča vsem članom, da si na njenem sedežu lahko ogledajo sledeče okrožnice:

Uvoz bombaža in volne iz Sirije; izvoz jabolk v Francijo; razdelitev drugega šestmesečnega obroka cementa izvoznega kontingenta za Turčijo; pospešitev italijanskih izvozov proti Iraku; izvozi v Kanado; izvoz zajčjih kož na carino do 30. junija '952; uvoz smolnatih snovi z dolarskega območja.

KINO

VERDI. 16.30: «Očka postane ded», S. Tracy in E. Taylor.
VITTORIA. 17: «Najlepša», A. Magnani in W. Chiari.
CENTRALE. 17: «V nevarnosti», V. Johnson.
MODERNO. 17: «Vedno te bom ljubila» A. Valli in A. Centa.

NOVI FILMI

Najlepša

Že pred zadnjo vojno in med njo se je začelo opažati, da nastaja v italijanski kinematografiji nov način izražanja. Že začetemu, skoraj intuitivnemu neorealizmu, so se po francoskem vzorcu začela pridruževati še zanimanja za obliko in slog.

Po vojni je prvič L. Visconti v svojem filmu «Zemlja se trese» goli resničnosti znal pridružiti še nova kulturna zanimanja. Visconti je skušal s pomočjo pokrajine združiti realnost našega časa s kulturo, z razliko, da se ni ustavil kot Genina, Germi in Lattuada pri opisovanju kulture te pokrajine, marveč nam je pokazal drugo kulturo, ki je tej pokrajini popolnoma tuja.

Te dni imamo priliko videti v dvorani «Vittoria» njegovo zadnje delo «Najlepša». Predstavi se nam z zgodbo, ki nam prikaže najgloblje realistične motive. Resnične osebe, situacije in stvari so v tem filmu predmet Viscontijevega iskanja. Prav v tej resničnosti in v kolikor je bila ta resničnost podana, je vsa vrednost filma.

Film se predvsem nanaša na eno samo osebo, ki se znajde v zelo lahki situaciji, ki se more ponoviti vsak dan. Ta situacija pa je istočasno vznemirljiva in aktualna, ker nam pripoveduje o čaru filmskih ateljejev, ki more preslepiti celo mater, da pelje svojo hčer v to okolje. «Ni vse zlato, kar se sveti» — bogatejša na tej izkušnji se mati s hčerjo vrne domov, kjer si bo zopet pridobila mir in zaupanje v dobre, predvsem pa v «resnične» strani življenja.

A. Magnani nam je s podajanjem tega dela dala morda svojo najboljšo interpretacijo. Pokazala nam je enega izmed najbolj pretrpelih in doživetih obrazov, kar smo jih do sedaj videli. Mnogo manj prepričljivi in neodgovarjajoči svojim vlogam pa so vsi ostali igralci skupno z W. Chiarijem.

KRATKE VESTI iz beneških vasi

Brdo

Drvarju Grazianu Lendaru, staremu 25 let, iz Tera se je zgodila na delu nezgoda. Delal je namreč v gozdu v občini Gorjani, in sicer v dolini Njivice pod vasjo Flipan. Ko je nalagal drva na skladovnico, se mu je spodrsnilo in je padel. Pri tem si je zlomil levo nogo in bo moral ostati 40 dni v bolnici, kamor so ga spravili njegovi delovni tovariši.

Št. Peter Slovenov

Podjetje Rosina je uvedlo novo avtobusno vožnjo iz Čedada v St. Peter Slovenov, ki bo imela zvezo s prihodom vlaka iz Vidma, to je zjutraj, ko se začne pouk na učiteljišču. To vožnjo bodo opravljali samo ob delavnikih in samo do tedaj, dokler traja pouk.

Čedad

Pred kratkim se je sestal izvršni odbor ustanove «Pro Cividale». Ta ustanova ima nalogo, da daje pobudo za razne krajevne prireditve. Na seji so proučevali razne možnosti. Sklenil so, da bo v Čedadskem gledališču koncert, dalje da bodo razne manjše kulturne in športne manifestacije, folkloristični nastopi itd.. Najbolj važno vprašanje pa je bilo razstava tipičnih krajevnih vin, kar bi moralo pospešiti domačo vinogradništvo. Govorili so tudi o tem, da bi napravili razstavo domačega sira. Taka razstava bi bila zelo važna za naše kraje, toda morali bi jo dobro organizirati.

Ažla

V torek je moralo iti 7 članov upravnega odbora naše mlekarne v Videm, da bi dokončno rešili spor glede znanih zadev naše mlekarne. Pri tem se moramo spomniti, da je uprava mlekarne, ki je bila dejansko v rokah mlekarja, kateremu je pomagal domači župnik, v nerednem stanju. Manjkajo razni dokumenti in upravni podatki, ki so potrebni, da bi mlekarna dobro uspevala. Zato gredo sedaj v Videm, da bi skušali zvedeti, kako bi lahko odpomogli tej pomanjkljivosti in po potrebi prepisali dokumente, katerih dvojnik je položen tudi pri videmskem sodišču.

Vse prebivalstvo se tudi zanima glede vprašanja o odpravnini odpuščenemu mlekarju. Ta je baje zahteval kar 500.000 lir. Morda bi se lahko sporazumeli s tem, da bi mu dali okoli 200.000 lir odpravnine. Mnogi pa pravijo, da bi mu ne smeli dati prav nič in da bi moral biti mlekar zadovoljen, da je lahko odšel brez nadlog in da ga niso prijavili sodišču. Obtožujejo ga namreč raznih nerednosti v upravi, ki jih bo moral skušati novi odbor odpraviti. Nekateri pravijo, da bi mlekarju vendarle dali kako malenkost, da bi bila zadeva končno rešena. Na vsak način bo moral upravni odbor mlekarne reševati to vprašanje in sklepati o pretirani zahtevi bivšega mlekarja.

Revizija vozil v Beneški Sloveniji

Inšpektorat za civilno motorizacijo v Vidmu sporoča, da je ministrstvo za promet določilo, da bo letos od 1. maja do 30. novembra revizija nekaterih kategorij avtomobilov. V tej dobi bodo izvršili revizijo kamionov, prikolic, avtotrenov in avtomobilov za posebno uporabo.

Da bodo bolje opravili revizijo, bodo poslali vsem lastnikom teh vozil obvestila. Revizijo bodo opravili v krajih, ki bodo za to najbolj primerni, in sicer v Tarčentu vsak prvi ponedeljek v mesecu in v Čedadu vsak četrti ponedeljek v mesecu.

Cepljenje proti davici in kozam

GORICA, 24. — Opozarjamo vse starše, da bodo 30. aprila zaključili pomladansko cepljenje otrok proti davici in kozam. Proti davici in kozam je cepiti vse otroke, ki so dopolnili 1 leto starosti in tudi starejše, ki niso bili še nikoli cepljeni. Otrok, ki ne bodo imeli zdravniškega potrdila o cepljenju, ne bodo sprejeli v otroški vrtec.

Večer slovenske mladinske pesmi

V SOBOTO 26. APRILA 1952 OB 20. URI
priredi Glasbena šola v Gorici

PEVSKI KONCERT

ki ga bo izvajal šolski mladinski zbor pod vodstvom prof. Toneta Severja.
Na klavirju bo spremljala Damjana Bratuževa.
Pevski zbor bo nastopil v dvorani bivše «Mladike» (Ragno d'oro) na Korzu Verdi.

SPORED KONCERTA JE SLEDEČ:

1. Emil Adamič: «Dijaška koračnica».
2. Emil Adamič: «Da bi bila lepa ura» (koroška narodna).
3. Vasilij Mirk: «Ptičja svatba» (štajerska narodna).
4. Vasilij Mirk: «O poborskem kmetu» (štajerska narod.)
5. Rado Simoniti: «Samo en cvet» — tenor in klavir
6. Rado Simoniti: «Talcem» — tenor in klavir
7. Ciril Pregelj: «Osamljeno doni zvonček» (ukrajinska narodna).
8. Rihard Orel:
   a) «Preljepa je naša dolinca».
   b) «Konjiča imam prau bistrega» — iz Benečije narodne
   c) «Od tega kraja pride».
9. Emil Adamič: «Stoji mi polje» (goriška narodna).
10. Matija Tomc: «Naša bol» (goriška narodna).
11. Emil Adamič: «Vabilo na kres» (belokranjska).
12. Adrijana Lianova: «V snežnem metežu». — tenor in klavir
13. Adrijana Lianova: «V saneh».
14. Stevan Mokranjac: «Bolno čedo».
15. Matija Tomc: «Lepa Janan» (narodna iz Prekmurja)
16. Stanko Premrl: «Koroška budnica».

SLOVENKE IN SLOVENCI, VABIMO VAS K OBILNI UDELEZBI!

Prošnje za imenovanje ljudskih sodnikov

GORICA, 24. — Goriški župan poziva vse stalne prebivalce goriške občine, ki imajo italijansko državljanstvo uživajo vse civilne in politične pravice ter imajo dobro nravstveno spričevalo, naj v teku prihodnjega julija vložijo prošnjo za vpis v seznam ljudskih sodnikov pri prizivnem in porotnem sodišču. Prosilci smejo biti najmanj 30 in največ 65 let stari.

Ljudski sodniki ne morejo biti ženske, sodnijski uslužbenci, pripadniki vojske in policijskih enot, duhovniki in redovniki.

Prispevajte za KULTURNI DOM

Sadike povrtnine

GORICA, 24. — Pokrajinsko kmetijsko nadzorništvo bo tudi letos, da se pospeši vrtnarstvo, razdelilo med kmete sadike raznih povrtnin po znižanih cenah. Doslej ima kmetijsko nadzorništvo na razpolago sadike paradižnikov in zelja. V kratkem pa mu bodo dospele sadike melancan, zelene (šelne) in pedilne pese.

Doklade za delavce v delovnih centrih

GORICA, 24. — Ministrstvo za delo je z okrožnico odredilo, da bodo vsi delavci, ki so zaposleni v delovnih in pogozdovalnih centrih, prejeli za veliko noč in 1. maj redno dnevno doklado, čeprav ne bodo omenjene dni delali.

ING
ZA TRŽAŠKO OZEMLJE
Leto 1951-52 Sezona VIII

V nedeljo, 27. aprila 1952 ob 21. uri
v AVDITORIJU v TRSTU
DUNDO MAROJE
Komedija v treh dejanjih
Spisal: Marin Držić
Prevedel: I. Mahnič
Režiser: Modest Sancin
Scenograf: Jože Cesar
Pesmi komponiral prof. Karel Boštjančič.
Vstopnice so v prodaji v veži tiskarne, Ul. sv. Frančiška 20, dnevno od 10. do 12. in od 17. do 19. ure. V nedeljo od 10. do 12. in od 15. do 20. ure. — Telefon 29-477.

Prosvetno društvo «IVAN VOJKO»
Prosek - Kontovel
V soboto, 26. aprila 1952 ob 20.30 uri
v AVDITORIJU v TRSTU
LOJTRCA
Spevoigra v narodnih in ponarodelih pesmih v dveh slikah
Scenarij napisal in režiral Lojze Cijak
Zbral, priredil in dirigira Viktor Cermelj
Sodelujejo solisti, mešani pevski zbor «Ivan Vojko» pod vodstvom Milka Cibica in orkester pod vodstvom A. D.
Nad 100 sodelujočih
Vstopnice so v prodaji v veži tiskarne, Ul. sv. Frančiška 20, dnevno od 10. do 12. in od 17. do 19. ure. V soboto do 20. ure. Vstopnice lahko dobite tudi na Opčinah v pekarni Čok.

DELAVCI!
Poslušajte vsak petek ob 20.15 uri oddajo radia jugoslovanske cone Trsta «Iz delavskega sveta».

ADRIA EXPRES
ADEX IZLETI
TRIDNEVNI IZLETI
31. maja
in 1. in 2. junija v
LJUBLJANO
ZAGREB
Vpisovanje do 10. maja pri «Adria-Express», Ul. F. Severo 5 b - telefon 29243.

IZ TRŽAŠKEGA DNEVNIKA

OB PREDVOLILNIH SLAVOSPEVIH ITALIJANSKE „POMOČI" TRSTU

ITALIJA POBIRA VSE valutne dohodke Trsta

O tržaški trgovski in plačilni bilanci v luči vprašanja o življenjski sposobnosti STO

Vse kričanje o nesposobnosti Tržaškega ozemlja za zdravo gospodarsko življenje zaradi pasivne plačilne bilance in zaradi deficita v državnem proračunu se nam zdi prav od najbolj navdušenih Italijanov podobno kričanju tatu, ki je vpil: «Lovite tatu». Če bi sledili logiki vseh teh «ekonomistov» in jo dosledno uveljavili v življenju, bi morali «ukiniti» večino evropskih držav in v prvi vrsti prav Italijo. Kje je še na svetu država, ki bi bila tako zadolžena, kot je prav Italija? Mar nima Italija izredno kroničen deficit v svojem proračunu? (Mimogrede povedano ta deficit se prav v zadnjem letu zopet temeljito veča). Poleg tega ima Italija zelo pasivno dolarsko trgovsko bilanco.

Pa pustimo Italijo pri miru, poglejmo kako je s tržaško plačilno bilanco?

Vsi tržaški iredentistični «ekonomisti» zelo radi zamenjujejo dva pojma in to je plačilna in trgovska bilanca. Trgovska bilanca nam pove razliko med uvozom in izvozom iz inozemstva, plačilna bilanca pa nam pokaže razliko med prilivom in odlivom tuje valute. To pomeni, da je trgovska bilanca samo del plačilne. V večini držav ni bistvenih razlik med obema bilancama, ker je promet blaga glavni vir valute in tudi glavni izdatek valutnih sredstev. Toda to ni vedno.

Če se ozremo po svetu lahko n. pr. vidimo, da je imela Anglija po prvi svetovni vojni skoraj kronično pasivno trgovsko bilanco in v istem času aktivno plačilno, ker je krila razliko z dohodki od v kolonijah vloženih kapitalov in pomorskimi prevozi.

Tržaška trgovska bilanca je res pasivna. Sicer ne tako zelo kot radi pretiravajo razni šovinistični ekonomisti, vendar precej občutno. To je tudi normalno v položaju, kjer mora Trst mnoge surovine nabaviti v tujini in ko najpomembnejše proizvode izvaža v Italijo.

V lanskem letu je trgovska bilanca izgledala takole (v tisočih lir):

uvoz	29.934.223
izvoz	9,524.067
deficit	20,410.156

Poudariti moramo, da zgoraj omenjene valutne dohodke, ki izvirajo iz tranzitnega prometa in od pomorskih prevozov. Tu tudi tiči vzrok, da v javnost niso prodrle številke o obsegu teh dohodkov. To pa nam je tudi dovolj zgovoren dokaz, da Italija krepko zasluži na ta račun.

K tem vsotam pa moramo še prišteti posebne «turistične» valutne dohodke, ki jih ima Trst od okupacijskih čet. Tudi te valutne dohodke pobira Italija in jih vrača zavezniškim armadam na osnovi uradnih tečajev v lirah. Samo stroški ameriških okupacijskih sil znesejo v enem letu okoli 12 milijonov dolarjev, kar je dovolj, da pokrijejo dobršen del pasive plačilne bilance.

S. B.

Novi popusti na železniških progah v zvezi s tržaškim velesejmom

Že pred časom smo poročali o popustih na železniških prevozih, ki so jih dovolile razne železniške uprave v zvezi s IV. Mednarodnim tržaškim velesejmom, sedaj pa prihajajo vesti o novih sličnih popustih. Tako so železniške uprave Francije, Belgije in Jugoslavije dovolile 25 odst. popust za razstavljalce in obiskovalce tržaškega velesejma na obeh relacijah.

Poleg tega bodo prepeljale državne železnice Belgije, Jugoslavije in Madžarske zastonj vse blago v tranzitu in to za zaključene posle na tržaškem velesejmu.

To so najnovejši odobreni popusti. Zaradi pomembnosti navajamo še popuste, ki so jih odobrile ostale železniške uprave že pred nekaj časa. Avstrija je odobrila 25-odstoten popust pri osebnih prevozih in 50 odst. za prevoz blaga z velesejma, Nemčija je odobrila 33,3 odst. popust pri osebnih prevozih in 40 odst. za prevoz blaga iz velesejma, isti popust je odobrila Italija, Švica bo prevažala z velesejma blago zastonj.

Tržaško ljudstvo protestira proti londonski konferenci

„Mi se iskreno borimo za mir v svetu, zato ne moremo dopustiti, da se z mednarodnimi obveznostmi ravna po fašističnem vzorcu"

Prevčeraj in včeraj so se sestali sektorski odbori I. in II. rajona Antifašistične slovensko - italijanske ženske zveze. Po obširni analizi v zvezi z bližajočimi se volitvami in krivično londonsko konferenco, so žene obsodile londonske poskuse, da se da Italiji še več pravic v Trstu in so postavile zahtevo, da se takoj preneha z protipravno konferenco v Londonu, da se «tržaško vprašanje» reši na osnovi resničnih teženj tržaškega prebivalstva in sporazumno med Jugoslavijo in Italijo, ki naj zagotovita nedotakljivost STO in mirno in plodonosno sožitje obeh tu živečih narodov.

ASIZZ vabi zato vse demokratične žene na STO, da se strnejo v teh zahtevah v enotno fronto skupno z vsem tržaškim prebivalstvom.

Odločno nasprotovanje našega ljudstva do kakršne koli mašetarije na škodo interesov demokratičnega tržaškega prebivalstva, prihaja do izraza tudi na številnih drugih sestankih in množičnih zborovanjih. Tako je pretekle dni zasedal okrajni odbor OF za III. okraj, in odločno obsodil fašistično - iredentistično politiko do Trsta ter politiko tržaške kominformistične podružnice, ki je povsem na liniji italijanskega imperializma. Na zasedanju je bilo soglasno izglasovano zahvalno pismo jugoslovanskim narodom in vladi za njih podporo v naši borbi za neodvisnost in protestno pismo na OZN, ki naj ukrene vse, da se bo mirovna pogodba z Italijo glede STO spoštovala. «Mi se iskreno borimo za mir v svetu, zato ne moremo dopustiti, da se s podpisanimi mednarodnimi obveznostmi ravna po fašističnem vzorcu», zaključujejo člani OF III. okraja svoje protestno pismo.

Angl. podmornice v Trstu

Včeraj zjutraj je priplula v Tržaški zaliv skupina britanskih podmornic z matično ladjo «Forth». Skupino sestavlja 6 podmornic. Poveljuje ji kap. A. C.C. Miers ter je prišla iz svoje baze na Malti in bo ostala v Trstu približno do 5. maja. Poveljnik kap. Miers je kmalu po prihodu v spremstvu zveznega oficirja britanske mornarice v Trstu in g. Listerja od notranjega oddelka ZVU obiskal predsednika cone.

Flotilja je zasidrana ob pomorski palači in je predmet občudovanja številnih meščanov.

IZPRED VIDEMSKEGA SODIŠČA

Obsodba dveh mladih roparjev

Napadla sta železničarja, s katerim sta prej skupaj pila, in mu odnesla 65.000 lir in kolo

V sredo je bila pred porotnim sodiščem v Vidmu razprava proti 21-letnemu Petru Cussighu iz Tarčenta in 22-letnemu Guidu Turcu iz Ahtena. Obtožnica jima je očitala, da sta okoli polnoči 2. marca 1951 napadla železničarja Alojzija del Torre iz Campoformida, ga pretepla, mu vzela kolo in listnico s 65.000 lirami ter da sta ga nato pustila vsega krvavega ležati na tleh.

Železničar je onega večera dvignil svojo mesečno plačo in se je ustavil v gostilni «Da Piero» na Trgu Cella v Vidmu. Tu sta bila tudi Turco in Cussigh, katerima je pokazal vsoto, ki jo je onega večera dvignil. Tu so vsi trije popili mnogo vina in železničar je popolnoma vinjen odšel sam domov. Kmalu nato sta šla iz gostilne Cussigh in Turco, dotekla del Torreja, ga napadla, ga okradla in ga pustila na Ulici Volturno.

Obtoženca sta priznala odgovornost za tatvino, zanikala pa sta da bi moža pretepla. Trdila sta, da sta našla del Torreja na tleh. Sodišče je obsodilo Petra Cussigha na 3 leta in 8 mesecev ječe in 24.000 lir globe, Guida Turca pa na 3 leta ječe in 21.000 lir globe. Obsodili so ju tudi na povrnitev škode del Torreju in na poravnavo sodnih stroškov.

Zadnja podpora brezposelnim

GORICA, 24. — Pokrajinski odbor za pomoč brezposelnim je na svoji zadnji seji pod predsedstvom prefekta dr. Giammicheleja sklenil razdeliti med posamezne občine nabrano vsoto za zimsko pomoč brezposelnim.

Podporo, ki je zadnja za leto 1951-52, bodo brezposelnim podelili do 15. maja.

ŠPORT

Prvenstvo serije C
Pro Gorizia-Cremonese

Zdi se, da je moštvo Pro Gorizie vendarle znova bojevito: to se je pokazalo preteklo nedeljo v Parmi, kjer je le boljša igra nasprotnikov bila krivda poraza. Če bi Goričani tako igrali v vseh preteklih tekmah, bi ne bili danes tam, kjer so, to je na spodnji polovici lestvice. To nedeljo pa bo Pro Gorizia nastopila na domačem igrišču proti moštvu Cremonese. V prvi polovici prvenstva je Cremonese zaznamovala v Cremoni uspeh proti Goričanom, a je potem tudi njo doletela ista zla usoda. Sedaj je Cremonese še niže v lestvici kot Pro Gorizia ki je na dvanajstem mestu. Kot vse kaže bo Pro Gorizia v nedeljo dosegla uspeh, ki bi bil prav potreben po osmih porazih, čeprav ni več nobenega upanja na rešitev. Igrala bo kompletna goriška postava, razen Nunina, ki mora že drugo nedeljo počivati.

Ne bom se smel več imenovati Peter?

Leta 1945, ko so se naše enote, po osvoboditvi Istre, Trsta in vsega Slovenskega Primorja morale umakniti čez tako imenovano demarkacijsko črto, je ostal v mojem spominu nepozaben datum 10. junij. Bil sem s svojo edinico blizu ceste Trst-Tržič. Po nalogu smo se morali umakniti v smeri Sežane po vaški cesti, ki je vezala slovenske vasi v tem kraju. Obhajale so nas žalostne misli, pa smo korakali počasi. Nihče izmed nas ni mogel dojeti, da bo tudi po končani vojni del našega naroda in nacionalnega ozemlja moral ostati pod tujcem. Mislili smo na grobove naših padlih tovarišev, ki so dali življenje za osvoboditev teh krajev, ki zdaj ostajajo za nami, na trpljenje, ki ga je naš narod prenašal v teh krajih pod fašizmom. Bili smo prepričani, da se to ne bo nikoli več zgodilo. In nenadoma razočaranje.

Nikoli ne bo nihče izmed nas pozabil na razburjenje ljudstva po vaseh, skozi katera smo šli. Staro in mlado, vse je prišlo na ulice in zahtevalo od nas, da jih ne zapustimo, da jih ne prepustimo ponovno fašističnemu suženjstvu. «Mi gremo z vami, dajte nam orožje!» so nam govorili. To ljudstvo ni moglo razumeti, kakor nihče izmed nas ni mogel razumeti, zakaj moramo biti prav mi vedno tisti, ki plačujemo tuje račune s svojim nacionalnim ozemljem. Bili smo prepuščeni sami sebi in nismo hoteli biti izzivači novega spora. A Kremelj je tedaj špekuliral, kako bo na račun Trsta in Slovenskega Primorja, na račun krvi, solz in trpljenja našega naroda izsilil pri reparacijah, ki bi jih moral dobiti od Italije, nekaj dolarjev več za blagajno svoje birokratske kaste.

V vas Kobilja glava smo prišli okrog 12. ure. Naproti sta nam pritekla dva dečka. Eden izmed njiju nam je rekel, naj ne pijemo vode iz vodnjaka, ker jo je zastrupil, da je ne bi uporabljali fašisti. Dečko je vrgel v vodnjak dve mački. Drugi nam je pokazal češnjo, ki jo je posekal, da ne bi njenih sadov pobrali fašisti.

Rekli smo dečkoma, da bodo angleški in ameriški vojaki kmalu odšli in da se bodo mi kmalu vrnili. Dečko me je vprašal: «In če pridejo spet fašisti, se ne bom smel klicati Peter?»

Današnji dogodki v dneh oživljanja fašizma govore o tem, da bi mali Peter postal «Pietro».

Tudi mi nismo samo zaradi tolažbe govorili, da se bomo vrnili, globoko smo prepričani, da se bo morala ta krivica popraviti.

Titograd, 21. aprila.

RADO DULETIC
kapetan JLA

Italijanski tisk poveličuje «hrabrost» fašistične armade na pohodih po Balkanu

Kmalu po drugi svetovni vojni so jugoslovanski narodi pokazali največjo pripravljenost, da pozabijo na vsa grozodejstva, ki so jih italijanski okupatorji izvrševali nad balkanskimi ljudstvi. Pozabiti sicer niso mogli, ker se tolikega gorja pozabiti ne da, pa vendar z veliko strpnostjo in razumevanjem so skušali s sosednim italijanskim narodom ustvariti pogoje za mirni razvoj obeh držav in medsebojne pomoči, ki je skoraj nujna za dva sosedna naroda.

Toda Italija zahteva danes Trst in za njim vse Tržaško ozemlje Slovenskega Primorja, zahteva Reko, Istro, Dalmacijo. Za vse to pa morajo pridobiti svoje ljudstvo. Morajo ga napihovati, morajo mu sugerirati, da se je držalo junaško v vseh bojih, da je nosilec civilizacije in kulture, da ga vsi narodi kot take cenijo, da so celo nosilci svobode. Toda po klavrni kapitulaciji Italije se je vrnilo domov le precejšnje število vojakov, ki ne morejo pozabiti na prestani strah, ki so ga užili pred jugoslovanskimi partizani, ne morejo pozabiti — saj so vendarle ljudje — na grozote, ki so jih po navodilih svojih predstojnikov, pa tudi po lastni volji, izvrševali nad jugoslovanskimi narodi. V 10 letih ne morejo izginiti iz spomina goreče vasi, obešenci, izmučeni talci, številni možje, žene in otroci, ki so se le kot sence še vlekli po taboriščih. Ne more takih stvari pozabiti tisti, ki mu je bilo zlo prizadejano, prav tako, če ne še težje pa jih pozabi tisti, ki si je roke omadeževal z nedolžno krvjo. In ti bivši italijanski vojaki, ki žive danes med italijanskim ljudstvom, vedo povedati marsikaj in prav gotovo ne morejo prav nikomur prikriti dejstva, da so po tolikih «junaštvih» končno le morali stisniti rep med noge in urno bežati, če so hoteli odnesti glavo na vratu.

To italijansko ljudstvo dobro ve in prav to je tisto, kar bi hoteli italijanski iredentisti in imperialisti izbrisati iz spomina vsem svojim sonarodnjakom.

Zato je tudi skoro vse italijansko časopisje polno hvalnic lastni vojski, polno slavospevov njeni civilizaciji, kulturi in predvsem njenemu junaštvu.

Z vojsko, ki bo prepričana v svojo lastno moč, v svojo nepremagljivost, pa čeprav je bila zadnja stoletja skoro vedno premagana, bodo lahko imperialisti skušali uresničiti svoje cilje.

Zato so torej časopisi polni takega pisanja, da se morajo prav vsakomur, ki le malo pozna resničnost pretekle vojne, zagabiti.

Tednik «Oggi» napolnjuje svoje strani z velikanskimi slikami o «Gverili na Balkanu», prikazuje svoje odlikovance, ki so pustili življenja na tem «prekletem» polotoku. Prikazuje okupacijo aprila 1941, ki je bila «estremamente facile e brillante».

To je bilo takrat, ko je s severa in juga vdrla motorizirana nacistična vojska na Balkan, tista vojska, ki se ji niso mogle protiviti ne češka, ne poljska, ne francoska ne armade severnih držav, tista vojska, ki je kmalu nato prodrla do Stalingrada. To je bilo takrat, ko so izdajalski generali stare Jugoslavije izdali jugoslovansko ljudstvo, ko je politično vodstvo Jugoslavije ali zapustilo državo ali pa se udinjalo nemškemu nacizmu in italijanskemu fašizmu.

«Oggi» prinaša pa tudi slike po aprilu 1941. Velik napis na poslopju, ki je po oknih sodeč, moral biti šola ali občinski urad. «Zivio Stalin», so napisali z velikimi črkami, (takrat so jugoslovanski narodi verjeli, da se Stalin res bori za napredek ljudstva in za svobodo!) ko je sovjetska armada dosegla prvo zmago. «Oggi» pa ne pove, da so bili gotovo v poslopju vojaki «hrabre» italijanske vojske in so se prav gotovo potuhnjeno skrili, ko so slišali, da se pod okni nekaj dogaja. To je bila njihova navada in tako so bili med italijansko okupacijo vsi zidovi popisani z gesli za svobodo in proti fašizmu. In med tistimi, ki so take akcije izvrševali, so bili navadno mladinci in mladinke, prav pogosto celo pionirji. Toda «hrabra» italijanska vojska se je raje potuhnila, ker je bilo strah že same misli, da bi morda kje v temi ne naletela na kakega partizana.

Res je, pridobili so si tu pa tam tudi kakšno trofejo, ki jo zdaj ponosno prikazujejo v svojih revijah. Toda v kakšnem boju? S tanki, topovi, letali in z velikim številom vojakov so stiskali obroč okrog partizanske edinice, v kateri v letih italijanske okupacije niti vsi partizani svoje lastne puške niso imeli. Tako je lahko priti do trofej! Naj bi slikali današnji imperialisti raje tiste trofeje, ki so visele italijanski vojski s skrušenih teles, ko so se z dvignjenimi rokami in jokajočimi obrazi predajali jugoslovanskim partizanom. Na ta način bi več dosegli. Vzbudili bi v svojem lastnem ljudstvu sramovanje zaradi takega nejunaškega obnašanja in želijo, da bi se otresli strahopetnosti ter ponos, ki bi rodil težnje, da bi v svoji lastni deželi dvignili med vsem ljudstvom civilizacijo in kulturo, ne pa želje da jo gredo sejat v tujino, ko so je še doma lačni.

Sicer pa ni naša naloga, da bi jim dajali nauke. Življenje je najboljša šola in ni poteklo niti 10 let, kar so jo končali. Dobili so v njej, kar jim gre. Toda videti je, da jim je prav malo koristila. Apetiti italijanskih imperialistov so tako veliki, da ne puste prebaviti svojim ljudem niti zadnjega izpita, pri katerem so popolnoma propadli. Ponovili bi radi svoj briljantni pohod na Balkan, toda verjetno samo prvi del.

Pri vsem tem pa ne pomislijo, da bi jih danes ne pričakovala onstran meje skorumpirana Jugoslavija, temveč tista, ki se je iz niča dvignila do junaške države, ki je zmogla ne samo italijanske divizije, temveč tudi nemške. Da bi jih pričakovala tista Jugoslavija, ki je pripravljena braniti pred vsakomur svojo svobodo.

Ves svet dobro pozna zgodovino pretekle vojne. Tudi če ne gleda objektivno, dejstva so tu: jugoslovanski narodi so bili zmagovalci, italijanski premaganec. Zato pa vsi megalomanski poskusi italijanskih imperialistov ne koristijo nikomur, nasprotno, smešijo italijanski narod, ki tega prav gotovo ne želi.

Še eno veliko nevarnost vsebujejo ta povzdigovanja italijanske vojske. V tistih, ki so jo občutili na svoji lastni koži, vzbuja to poveličevanje odpor. In v takem vzdušju je težko graditi sodelovanje med narodi.

Tekmovanje v oboroževanju na škodo ljudstev

Premoč SZ v suhozemni vojski ter njena šibkost na morju - Kdo je močnejši v zraku?

Zbirati podatke ter pisati o oborožitvi posameznih držav je prav gotovo najnehvaležnejše delo. Vsaka država drži namreč strogo tajno svojo oborožitev. To opažamo še pri državah, ki sicer vodijo skupno politiko, skupno ali dopolnjevalno gospodarstvo, ki živijo tako rekoč v nekem prijateljskem vzdušju. Združene države Severne Amerike na pr. gredo preizkušati svojo atomsko bombo nekam v Nevado, Angleži pa tja daleč na Pacifik, da ne bi morebiti «prišlo do nesreče», v stvari pa, da se ne bi prikradlo preblizu oko kakega «zaveznika» ali «prijatelja».

Nova orožja pri tem ne pridejo niti v poštev, ker je še vse zavito v gosto meglo negotovosti in vsako naštevanje novih tajnih vrst orožja, njihove moči ter prikladnosti za uporabo v vojni bi bilo še posebno negotovo.

Kljub vsem tem predpostavkam pridemo včasih do nekih vesti, odgovarjajočih številk, ki se tičejo le tradicionalnega orožja in sicer oborožive suhozemne vojske, zrakoplovstva ter mornarice in ki kažejo vojaško moč posamezne države ali v današnjih razmerah bloka držav.

Številke suhozemne vojske nam jasno kažejo premoč SZ ter njenega bloka nad zapadnim blokom. Sicer je res, da je navadna sovjetska divizija številčno mnogo manjša od normalne ameriške divizije, ki šteje od 15 do 18 tisoč mož, ker šteje povprečno le enajst do dvanajst tisoč mož, vendar je prav gotovo najnehvaležnejše delo. Vsaka država drži namreč strogo tajno svojo oborožitev. To opažamo še pri državah, ki sicer vodijo skupno politiko, skupno ali dopolnjevalno gospodarstvo, ki živijo tako rekoč v nekem prijateljskem vzdušju. Združene države Severne Amerike na pr. gredo preizkušati svojo atomsko bombo nekam v Nevado, Angleži pa tja daleč na Pacifik, da ne bi morebiti «prišlo do nesreče», v stvari pa, da se ne bi prikradlo preblizu oko kakega «zaveznika» ali «prijatelja».

Nova orožja pri tem ne pridejo niti v poštev, ker je še vse zavito v gosto meglo negotovosti in vsako naštevanje novih tajnih vrst orožja, njihove moči ter prikladnosti za uporabo v vojni bi bilo še posebno negotovo.

Kljub vsem tem predpostavkam pridemo včasih do nekih vesti, odgovarjajočih številk, ki se tičejo le tradicionalnega orožja in sicer oborožive suhozemne vojske, zrakoplovstva ter mornarice in ki kažejo vojaško moč posamezne države ali v današnjih razmerah bloka držav.

Številke suhozemne vojske nam jasno kažejo premoč SZ ter njenega bloka nad zapadnim blokom. Sicer je res, da je navadna sovjetska divizija številčno mnogo manjša od normalne ameriške divizije, ki šteje od 15 do 18 tisoč mož, ker šteje povprečno le enajst do dvanajst tisoč mož, vendar je premoč SZ očitna. SZ ima danes po tako imenovanih merodajnih podatkih nič manj kot 105 divizij pehote, 60 divizij mehanizirane in motorizirane vojske, 58 divizij topništva ter 10 divizij konjenice. Vse to šteje čez 4 milijone vojakov.

Združene države imajo po istih vesteh daleč manjše število divizij in sicer 13 pehote, 2 motorizirani in eno konjenice ter 7 divizij raznega orožja. Konjeniške divizije imajo sicer le ime, ker so v stvari popolnoma mehanizirane. Skupna vojska Združenih držav šteje nad 1,700.000 mož.

Razporeditev sovjetskih divizij bi bila sledeča: 35 divizij izven meja SZ in sicer v Vzhodni Nemčiji ter v raznih satelitskih državah, 90 divizij v SZ in sicer v zapadnih predelih SZ ter v predelih, ki mejijo na Malo Azijo, ter približno 50 v azijskem delu ter na Daljnjem vzhodu. Tem številkam moramo še prišteti vojsko satelitskih držav, ki imajo skupno okoli 70 divizij razne vrste orožja s približno 2 milijoni mož.

Prej smo že omenili vojsko Združenih držav in smo rekli, da imajo ZDA trenutno okoli 20 divizij s približno 1 milijonom 700 tisoč možmi. Temu številu moramo prišteti še vojsko ostalega dela zapadnega bloka in sicer Francije, Velike Britanije, Belgije, Norveške, Kanade ter drugih držav, ki imajo skupaj približno 70 divizij z okoli 1 in pol milijona mož.

Kar se tiče suhozemne vojske torej je SZ s svojim blokom mnogo pred Zapadom, in tu pride malo v poštev oprema posamezne vojske. Vsaka država namreč skuša dati svoji vojski najboljšo, najmodernejšo ter najbolj učinkovito opremo. V opremi ni velikih razlik, so sicer lahko v zunanji obliki, v morebitni komoditeti vojaka, ne pa v ubojni moči borca, pešca, topničarja ali katerega koli vojaka sploh.

Kaj pa mornarica? V mornarici ima prednost Zapad in sicer zaradi svoje lege, zaradi funkcije mornarice ter zaradi tradicije. Edino kar se tiče podmorniškega brodovja je SZ mnogo močnejša od Zapada.

V sovjetskem bloku je edina sila, ki nekaj šteje glede mornarice ravno SZ sama, dočim druge države njenega bloka ne pridejo mnogo v poštev.

Nasprotno je v zapadnem bloku cela vrsta držav, ki so tipične pomorske države s svojo stoletno mornariško tradicijo kakor na pr. Anglija, Francija, Italija ter seveda ZDA. Posebno kar se tiče mornarice težke tonaže je SZ in njen blok na slabšem. SZ ima tri bojne ladje, dočim jih ima zapadni blok kar 12, letalonosilk nima SZ, zapadni blok pa jih ima 42, križark ima SZ 20, Zapad pa 55, torpedovk in rušilcev ima SZ ter njen blok 116, dočim jih ima Zapad 550. Sicer smo že omenili premoč vzhodnega bloka glede podmorniškega brodovja in to nam številke potrjujejo. — Vzhodni blok, predvsem SZ, ima okoli 380 podmornic, dočim jih ves Zapad skupaj nima niti 200.

Kar se tiče letalstva je trenutno SZ v premoči. Podatki, ki so dostopni in ki naj bi kolikor toliko odgovarjali resnici, govore sledeče: SZ in njen blok ima od 18 do 20 tisoč avionov vseh vrst. Zapad pa po istih podatkih ima okoli 17 tisoč. Tu ne bomo govorili o tem, ali so vsi ti avioni tako Vzhoda kakor Zapada najnovejšega tipa, ker nam že praksa na Koreji dovolj jasno govori o tekmovanju posamezne strani za čim modernejšimi izsledki tehnike.

Kakor smo že v začetku navedli, so to le približne številke, ki jih ne moremo kontrolirati, niti jemati kot absolutno točne. Že sami predstavniki najvišjih vojaških oblasti Zapada so si med seboj v stalnem nasprotju v svojih izjavah. Danes najvišji predstavnik oborožive in vojske govori z velikim optimizmom glede svojih sil nasproti silam Vzhoda, jutri pa njegov tovariš jadikuje in z velikim pesimizmom gleda na premoč Rdeče armade. Vse te izjave kakor sploh izjave visokih predstavnikov vojaških sil so vezane na razna politična vprašanja ter imajo navadno svoj poseben namen. V prvem primeru, kadar kak general z optimizmom gleda v bodoč. nost, hoče verjetno zastrašiti Vzhod, ter dvigati moralo v svojih vrstah, v drugem primeru ima pesimistično gledanje cilj izsiljevati vedno novih kreditov ter posredno zahtevati vedno več dajatev od strani davkoplačevalcev.

Ta stran tega vprašanja nas ne zanima, ker je vprašanje zase. V tem članku tudi ne nameravamo naceti več ali manj že znanih tajnih orožij, kakor so razne atomske bombe ter že manj znano atomsko topništvo in podobno. Stvarnost je le ena, in sicer da gre velik del državnega proračuna za oboroževanje in to na obeh straneh, kajti vsi, od največje pa do najmanjše države tekmujejo med seboj, kdo bo ustvaril čim več orožja, ne glede na potrebe in zahteve ljudstva.

NASTOP PEVSKEGA ZBORA Slovenske gimnazije v Kopru

Problematika mladinske zborovske storitve je danes prav tako pereča in neizčiščena, kakor je bila v letih po osvoboditvi. Vzrok za tako nedognano stanje ne le pri nas ali v Sloveniji, temveč v vseh ljudskih republikah je več, vsi pa izvirajo iz enega samega: premalo je mladinske zborovske literature. Resnici na ljubo bodi povedano, da nekateri naši skladatelji resda posvečajo dobršen del svoje ustvarjalne dejavnosti mladinski ali otroški zborovski pesmi, a žal le priložnostno in nesistematično. Dejal sem: nekateri naši skladatelji, ki bi jih pa lahko našteli na prste. Svoje čase, ob ustanovitvi reprezentativnega mladinskega korpusa Slovenske filharmonije sem poudarjal pomembnost takega ansambla, zlasti še, ker imamo Slovenci dokaj čvrsto poustvarjalno tradicijo v tej smeri, saj je predvojni «Trboveljski slavček» pod vodstvom Avgusta Suligoja globoko zaoral ledino in si po vsej Evropi nabral obilo pomembnih lovorik. V pričakovanju, da se bo vsaj po vojni literatura te vrste če že ne razbohotila, pa vsaj dostojno uveljavila, smo se žal ušteli. Mnogi naši vidni skladatelji so s presenetljivo vnemo začeli ustvarjati simfonično glasbo, celo nekaj opernih novitet je ugledalo luč sveta, vokalna Muza pa je jadikujoč čakala spreobrnitve. Posebej pa še mladinski in otroški zbori. Res je, imamo Kumarjevo «Grlico», nepreceniljivo zakladnico jugoslovanskih otroških zborov, ki je še danes — ali bi vsaj morala biti — podstat mladinske poustvarjalne dejavnosti, vendar je to premalo, če pomislimo, da ima danes skoraj sleherna šola svoj otroški ali mladinski pevski zbor, ki je v svojih umetniških pretenzijah razmeroma skromen in ki je navezan na dvoglasje, v redkih primerih na tro- ali četveroglasje. Nujno se ob tem pojavlja tudi vprašanje tehnične izvedbe, diapazona, mutacije itd. itd. O vsem tem bi kazalo spregovoriti v posebni študiji, saj je ta problematika dejansko vražje aktualna in pereča.

Mladinsko kulturno društvo «Vladimir Gortan» Slovenske gimnazije v Kopru je priredilo v proslavo Osvobodilne fronte «Večer slovenske partizanske, borbene in narodne pesmi». Spored je navajal kar štiri različne zborovske sestave, in sicer: pionirski, ženski, moški in mešani zbor, sam nastop pa je pokazal drugo sliko — nastopal je pravzaprav le mladinski, deloma otroški zbor. Ta očitek je upravičen, če pomislimo, da moški ali mešani zbori po svojih glasovnih dispozicijah (glede na že omenjeno vprašanje mutacije in pubertete) nikakor ne odgovarjajo interpretativnim zahtevam odgovarjajočih zborovskih pesmi. Zato je bilo ne le umetniško, marveč predvsem vzgojno zgrešeno uvajati v spored moške zbore (ki so sicer na koncertu odpadli!), pa tudi mešane sestave. Če pa je iz teh ali onih razlogov to potrebno, potem bi bilo nujno pesmi primerno predelati v smislu zoženja glasovnega razpona, kar bi bilo v prid ne le estetski poustvaritvi, temveč in predvsem dozorevajočim glasilkam gimnazijskih pevcev.

Že v sam spored se je vrinilo nekaj nevšečnih spodrsljajev. Le-ta namreč navaja «slovenske partizanske, borbene in narodne pesmi», ne pa umetne, čeprav je menda le ena narodna, dve ali tri ponarodele, vse ostale pa umetne. Ne bom se ustavljal na drobljanju o izvedbi posameznih pesmi, skušal bom le v glavnih obrisih nakazati pomanjkljivosti v interpretaciji v iskreni želji, da bo pevovodja dobrohotno sprejel teh nekaj površnih migljajev, kar bo le v korist nadaljnjemu razvoju mladinskega zbora koprske gimnazije.

Predvsem naj opozorim na nevarnost odprtih vokalov (posebno ê-jev), ki ima svoje korenine v primorskem dialektu, ki pa je seveda ni moči odpraviti kar čez noč. To je stvar dirigentove osebnosti in njegovega obvladovanja vokalizacije. Potem jezikovno pravilna izgovarjava nekaterih besed (namesto sončice — sončece!), utemeljena raba slovenščine itd. Potem intonacija! Znano je, da so posebno mladi glasovi pri petju v smeri navzgor nagnjeni k nižanju, zato je treba sleherno pesem, če v obsegu ni preveč omejena, že v začetku intonirati vsaj za pol tona više, ker je skoraj gotovo, da bo zbor polagoma drsel navzdol in končal v normalni intonaciji. Distoniranje za pol tona je več ali manj naraven pojav skoraj slehernega pevskega ansambla, tu pa je šlo včasih kar za razliko male terce. Razumljivo je, da je treba tudi za to poslednje iskati vzrokov. Kam je treba seči? Morebiti v nesistematičen pouk solfeggia, ki predstavlja osnovo slehernega pravilnega petja in je hkrati najbolj zanesljiv most k zgledni intonaciji.

V mislih imam še problem fraziranja, ta tako akutni in občutljivi živec pravilne in lepe poustvarjalnosti. Premalo in preveč skromno je namreč opirati se na dinamična znamenja s poceni izgovorom, da se je treba približati avtorjevemu izraznemu načinu. V pravilnem fraziranju se namreč zrcalijo estetske vrednote pevovodje, če pa teh ni, potem je brezuspešno mučno prizadevanje v smeri očitnega akcentiranja dinamičnih oznak pod črtovjem. In to zboru, ki ima naravnost presenetljiv material, zaenkrat še manjka.

Res je, da se v enem letu ne da kdo ve kaj doseči in da tudi ta nastop pomeni viden rezultat nekega dela, res je pa tudi, da bi se s pravilnim ravnanjem in vsaj delnim upoštevanjem gornjih pripomb dalo doseči še več. Pred leti je bilo slišati iz mladih grl koprske gimnazije umetne pesmi takih kvalitet, kakor je n. pr. Matetiča-Ronjgova «Čače moj» in podobne. Čas bi že bil, da se osnuje mladinski zbor, ki bi ne bil omejen zgolj na delovanje na gimnaziji, temveč ki bi imel širši značaj in razumljivo tudi večje poslanstvo. Mladi pevci so tu — čas pa priganja.

Dvorana Ljudskega gledališča v Kopru je bila lepo obiskana in mladi pevci z dirigentom **prof. Josipom Brečkom** na čelu so bili obilno nagrajeni z odobravanjem. To pa jim bodi spodbuda za še podjetnejše delo v smeri oživljanja bogate in plemenite slovenske ljudske in umetne pesmi.

lm

Delegatke žena iz Iraka pri Pandit Nehru.

Zločini italijanskih fašistov

Na Brdu pri Ljubljani so pijani, poživinjeni italijanski fašisti uprizorili strahovit pokol! Zrive so nato zmetali na kmečke vozove in jih ob divjaškem petju in tuljenju peljali skozi vas.

Fašisti so na preserskem procesu pred usmrtitvijo nečloveško mučili 16 žrtev.

O nekih pojavih sodobne kolektivne kriminalnosti

Medtem ko voditelji organiziranih zločinskih družb «raketov» v glavnem obsojajo nasilje, se poslužujejo nasilja le za to, da si zagotovijo monopolni položaj v svojem področju, nižje organizirane zločinske družbe pa vršijo zločinstva kot svoj poklic. Organizirani zločinci se v glavnem ukvarjajo z dejanji, ki so proti zakonu odnosno proti normam kazenskega prava. Organizirano zločinstvo se javlja v oblikah družb za izvrševanje umorov, razbojništev, ropov in vlamljanj v banke in podobno. Kljub temu pa prave ostre razlike med prvo skupino in drugo ni. Navadno so organizirani zločinci surovejši in odločnejši od raketerjev in stoje v svoji «družbeni lestvici» na najnižji stopnji.

«Fantomska vlada»

Raketi plačajo ogromne vsote za svojo zaščito in te vsote navadno končajo v žepih politikarjev in državnih uslužbencev. Za znanega Al Caponeja se trdi, da je dal 200 tisoč dolarjev v volivni sklad ter da je plačeval letno za svojo zaščito do 2 milijona dolarjev. To je bilo njemu lahko, ker je bilo splošno mnenje, da je njegov letni dohodek bil tudi 30 milijonov dolarjev. Federal Trade Commission je mnenja, da je samo en raket, ki se je bavil s prodajo brezvrednih obveznic imel v desetih letih okoli 25 milijard dolarjev dohodkov. Vsak državljan ZDA je neposredno dal letno 25 dolarjev v ta «fond». Nikakor ni mogoče oceniti v denarju škode, ki jo prinaša tako zločinstvo družbi. Wickershamova komisija je ugotovila, da se ta škoda na račun prebivalstva vrti okoli 850 milijonov dolarjev, drugi so trdili 13, nekateri pa celo 18 milijard dolarjev.

V mnogih zveznih državah ZDA so posebne komisije za proučevanje zločinstva. Senatski odbor za proučevanje kriminalnosti je objavil svoje poročilo o organiziranem zločinskem udejstvovanju ob koncu februarja lanskega leta. Ta odbor zatrjuje, da obstaja podzemna vlada in da ta «fantomska vlada» kljub vsemu izvaja svoje posebne zakone, izvršuje svoje lastne odločbe in ne samo, da ne pozna, ampak s prezirom odklanja demokratske postopke v pravosodju. V tem poročilu celo se zatrjuje, da bi že omenjena podzemna «vlada» lahko postala osnova za prevratni pokret, ki bi bil sposoben, uničiti državo. Isti komite je mnenja, da menja po skromnem računu samo s protipravno hazardno igro v ZDA 20 milijard dolarjev svojega gospodarja. Velik del te vsote gre v žep organizatorjev te dejavnosti. Dokazi o podkupovanju organov oblasti s strani organiziranega zločinstva so približno sledeči: predvsem se podkupujejo ali plačujejo javni uslužbenci, ki bi morali izvajati zakone, teh ne podkupujejo zato, da se ne bi vmešavali v določeno kriminalno udejstvovanje; če je potrebno, pride na vrsto politični pritisk ter prisiljevanje važnih javnih funkcionarjev ali političnih voditeljev, za to, da se zaščitijo zločinska udejstvovanja; često uslužbenci, ki so dolžni izvajati zakon, imajo na razpolago večje vsote denarja, ne vedo pa dokazati, od kod jim ta denarna sredstva: v drugih primerih državni uslužbenci neposredno sodelujejo v dobičku organiziranega zločinstva; pogosto zločinske organizacije prispevajo v volilni sklad kandidata. Vse to trdi službeno poročilo komisije.

Zločinci so produkt družbe

Po mnenju Tafta je raketirstvo v svojem najširšem pomenu že star pojav. Imeli smo ga v starem veku. V srednjem veku so bili njegovi zastopniki razni razbojniški baroni, v poznejši dobi so bili podobni raketerji trgovci s sužnji.

Kako je mogoče, da je organizirano zločinstvo zajelo tak obseg? «Tudi zločinci so člani družbe v globljem smislu in so kakor njeni filozofi, pesniki, izumitelji, učenjaki in reformatorji produkt družbe same. To je dejstvo, ki ga moramo sprejeti. Ako hočemo menjati obseg zločinstva v družbi, moramo družbo spremeniti. Zločinec ni samo simptom, on je produkt, on je iste krvi in istega mesa, kakršna je družba sama. Obseg zločinstva v ZDA odgovarja vsem činiteljem in silam v ameriškem življenju, to je samo en način opisovanja ameriške politike, policije, civilne in sodne uprave, industrijskih in socialnih pogojev, navad in kulture. To daje prav tako sliko na Ameriko, kakor jo daje igra baseballa, ločitev zakona, brezposelnosti, podjetij, kakršno je Fordovo ali kinematograf. Za ameriško kriminalnost je značilna tudi uporaba sile, toda to izhaja iz borbe med kapitalom in delom. Značaj in obseg zločinstva v Ameriki se ne bo spremenil, dokler se iz temelja ne izpremeni tudi ameriška družba.» Tako piše Tannenbaum.

Kriminal dobi politični značaj

«Zločinska kariera v ZDA se začenja že z otroškimi igrami in otroci pridejo v spor z družbo ne zaradi tega, ker so hudobni, ampak zaradi tega, ker njihov način igranja ni zmeraj odobren ... Najboljši dokaz za to, da se zločinska dejavnost mora smatrati predvsem kot ekonomsko podjetje, kot sredstvo za življenje, je dejstvo, da zločinec spoštuje vse zakone, razen onih, ki ga ovirajo pri dosegi njegovih poklicnih ciljev. Zločinska dejavnost kot ekonomsko podjetje zahteva organizacijo» piše Tannenbaum.

«New horizons» piše sledeče: «Vedno bolj prihaja do izraza mnenje, da je zločinstvo socialno-ekonomski pojav, globoko ukoreninjen v konkretnem družbenem poredku. Samo s spremenitvijo družbe se lahko ustavi tako zločinstvo. Ne obstaja samo zveza med kriminalom in politiko, ampak kriminal dobiva čedalje bolj političen pomen. Mnogi mali zločini so le posledica pomanjkanja, toda ekonomsko nevarna zločinstva so motivirana s pohlepom in željo po vladi. Najvažnejša in v mnogem pogledu najnevarnejša metoda, da se dobi nekaj za nič, je v strukturi današnje gospodarske družbe, namreč v finančnem kapitalizmu. V tem sistemu so dobile velike banke kontrolo nad važnimi oblikami našega ekonomskega življenja.»

Vladajoči razred si ustvari zakon v svojo korist

N.F. Cantor, profesor na univerzi v Buffalu piše v «Crime and society» sledeče: «Procesi proizvodnje v zapadni civilizaciji so neposredno odvisni od proizvajalnih odnosov, t. j. od načina, kako so ekonomske ustanove organizirane. Lastnina je zasebna. Proizvajalne sile v zasebnem lastništvu se uporabljajo za proizvajanje dobrin, ki se prodajajo za dobiček. To je osnovni in neizpodbitni temelj gospodarskega ustroja naše družbe. Privatna lastnina proizvajalnih sredstev se nujno odraža v vsebini naših zakonskih ustanov. Civilnega in kazenskega zakonika ne moremo razumeti, ne da bi ga gledali pod prizmo zaščite privatne lastnine. Ali status quo, t. j. sedanja gospodarska ureditev, privatno lastništvo večine bogastva in dohodkov zemlje relativno manjšega števila je prav ono, ki poraja antagonizem. Tisk, šola, cerkev, politične stranke dobivajo podporo direktno in indirektno od razreda podjetnikov. Te ustanove ustvarjajo v osnovi javno mnenje z namenom, da se obdrži stanje kakršno je. Enako se dogaja z zakonskimi sankcijami, kajti osnovna vloga zakona ni menjanje družbene ureditve, ampak pomirjevanje ali preprečevanje sporov v ekonomskem statusu quo ... Mi gledamo na državo kot na sredstvo za preprečevanje socialnih sporov. Breme, da se odstranijo negotovosti življenja, ki so tako važne za moderno družbo, mora nositi pravo. Ali prav država in njen zakonski aparat je tisti, ki je odgovoren za negotovost, ki jo hoče zdaj odstraniti. V stvari je zakonska ureditev vzdrževala sistem gospodarskih in lastninskih odnosov v Zapadni Evropi in ZDA. Vsak važnejši zakonodajni akt je bil odgovor na zahteve neke gospodarske skupine. «Vladajoči razred bo formiral pravo v svojo korist in ta zakonik se bo približal najbolj idealu pravičnosti poedine dobe, ki bo težila v korist temu razredu.» Končno lahko rečemo, da se osnovni problemi kontrole kriminalnosti ne morejo razumeti brez pravilnega razumevanja osnovnih problemov naše gospodarske družbe ... da se možnost konflikta zmanjša na najmanjšo mero, so potrebne osnovne spremembe glede na gospodarsko ureditev ... Temeljno vprašanje je, ali bo odločujoč motiv organiziranega življenja v družbi poudarjanje grmadenja dobička, ali pa razvijanje osebnosti.»

(Nadaljevanje sledi)

ZADNJA POROČILA

PRIMORSKI DNEVNIK

25. APRILA 1952

VREME Vremenska napoved za danes: delno oblačno vreme z nespremenjeno temperaturo. — Včerajšnja najvišja temperatura v Trstu je dosegla 23 stopinj; najnižja 16 stopinj.

RADIO Opozarjamo vas na sledeče oddaje: **Jug. cone Trsta:** 14.35: Partizanske pesmi igra orkester JLA iz Portoroža. — **Trst II.:** 18.15: Berlioz: Romeo in Julija. 21.00: Iz koncertnih dvoran V. Britanije. — **Trst I.:** 15.15: «Hiša treh deklet», opereta v 3 dej. — **Slovenija:** 16.15: Popoldanski koncert: Ostere - Zebre. 21.20: Koncert violinista Karla Rupla in sopranistke Ondine Otte.

Spomenica odbora za slovensko šolstvo

(Nadaljevanje s 1. strani)

pet let od podpisa mirovne pogodbe z Italijo in upravljanja našega ozemlja po ZVU pod visokim pokroviteljstvom Varnostnega sveta OZN, Moramo pri tem pribiti, da je šolstvo na Tržaškem upravljano po Prosvetnem uradu ZVU, ki je bilo leta 1949 poverjeno vodstvu nestrpnega italijanskega funkcionarja. Tudi ostali upravni in politični ključni položaji so v rokah Italijanov; celo kmetijski uradi, čeprav je splošno znano, da so kmetovalci na Tržaškem izključno slovenske narodnosti. Zato so nam nerazumljive današnje italijanske zahteve po večji udeležbi pri upravi STO!

Zaradi tega smo si vsi tržaški Slovenci edini v tem, ne samo da Italija ne sme nikoli več priti do posesti Trsta in njegove okolice, ampak da ne sme biti niti pritegnjena v upravo našega ozemlja. Z ravnanjem s slovensko manjšino, ki je ostala pod Italijo, je dokazala tudi po drugi svetovni vojni, da ni sposobna upravljati narodnostno mešanih področij!

Slovenski prosvetni delavci Tržaškega ozemlja se obračamo na Vas, da upoštevate vse navedene zgoraj navedene razloge in uvidite naš neznosni položaj tudi na prosvetnem in šolskem področju.

Predlagamo konkretno glede slovenskega šolstva:

1. sistemizacijo vseh slovenskih osnovnih in srednjih šol, v kolikor niso bile organično urejene pod Avstroogrsko ali Italijo;

2. sistemizacijo učnih mest z ureditvijo stalnega osebja in

3. ustanovitev samostojne slovenske šolske uprave; dokler pa ne bi do tega prišlo, pa predlagamo, naj bo slovensko šolstvo neodvisno od italijanskih upravnih organov.

Kot delno nadomestilo pa za škodo, ki smo jo na kulturnem področju utrpeli s požigom in razdejanjem vseh naših kulturnih in prosvetnih domov, zahtevamo, da se nam iz državnih sredstev zgradi slovenski osrednji kulturni dom v Trstu.

Spomenica je bila poslana v vednost tudi:

1. UNESCO; 2. ameriški delegaciji na londonski konferenci; 3. angleški delegaciji na londonski konferenci; 4. slovenski delegaciji na londonski konferenci; 5. jugoslovanskemu poslaništvu v Londonu; 6. francoski vladi v Parizu in 7. ZVU v Trstu.

Mirovna pogajanja na Koreji

PAN MUN JOM, 24. — Podkomisiji za obravnavanje nadzorstva nad izvajanjem premirja sta se danes zjutraj sestali in nista zabeležili najmanjšega uspeha. Delegati, ki obravnavajo vprašanje vojnih ujetnikov, so imeli danes eno najdaljših sej. Seja je bila nekajkrat prekinjena, da bi se mogli delegati pogovoriti tudi zasebno o obravnavanem vprašanju. Jutri zjutraj se bodo sestali ponovno.

Z bojišča poročajo o napadih zavezniških letal, ki so bom. bardirala sovražnikove železniške proge južno od Sunčona.

Sistem „giljotine" v spodnji zbornici

LONDON, 24. — Po seji, ki je trajala vso noč, je spodnja zbornica ob 4.45 zjutraj z 270 glasovi proti 245 odobrila vladno resolucijo, na podlagi katere bodo uvedli tako imenovani sistem giljotine pri razpravljanju o zdravstveni službi. Na podlagi tega sistema bodo o načrtu zakona, ki ukinja brezplačnost zdravniške službe, morali razpravljati v spodnji zbornici na podlagi že prej določenega urnika. O klavzulah ali spreminjevalnih predlogih, glede katerih ne bo razpravljanje zaključeno v določenem času, ne bodo več razpravljali.

Konec upora jetnikov v Jacksonu

Guverner Michigana je obljubil, da bo upošteval stavljene pogoje

JACKSON, 24. — Danes dopoldne je popustilo zadnjih 173 zapornikov, ki so vztrajali pri uporu. V začetku so zahtevali, naj bi v jetnišnico prišel osebno guverner države Michigan ter jim zajamčil izpolnitev pogojev predaje. Javili so, da je trenutni vodja upora nevarni sadistični kriminalec Jack Hyatt, kar je naravnost porazno vplivalo na funkcionarje, ki so vodili pogajanja, zlasti še zato ker se je razširila govorica, da so uporniki vrgli dva talca skozi okno. Toda jetniki so jim zagotovili, da so vsi stražniki v njihovih rokah živi in zdravi.

Guverner sicer ni prišel osebno v jetnišnico, poslal pa je pismo, v katerem ugotavlja, da je sporazumen z delom poobla-ščenih funkcionarjev pri reševanju spora. Uporniki so bili nekoliko razočarani, vendar so se odrekli nadaljnjemu upiranju pod pogojem, da se guvernerjevo pismo objavi v tisku, tako da bo prebivalstvo poučeno o pogojih predaje. Oblasti so takoj poskrbele za publikacijo pisma v treh dnevnikih Detroita. Več izvodov časopisov so potem pokazali zapornikom, nakar so se ti odločili zaključiti upor, ki je trajal od preteklе nedelje.

Uporniški pogoji so naslednji: 1. Svet desetih jetnikov bo vsak mesec razpravljal s predstavniki uprave jetnišnice o pritožbah zapornikov. 2. Proti upornikom se ne bo postopalo z nobeno kaznijo. 3. Razširjenje oken in prepleskanje celic s svetlimi barvami. 4. Izolacija homoseksualcev in nasilnih zapornikov. 5. Odprava vseh priprav, ki jih vodstvo jetnišnice uporablja za imobilizacijo zapornikov. Izjeme veljajo le za prisilni pas in lisice. 6. Poln obrok hrane jetnikom, ki so podvrženi poostreni kazni. 7. Zobarskega zdravljenja bodo deležni vsi jetniki brez razlike, in sicer po vrsti, kakor se bodo javili zobozdravniku. 8. Posebno sodišče naj izreče mnenje o potrebi poostrenih kazni pri zapornikih. 9. Reklamacije jetnikov glede procedure za izpustitev na zaèasno svobodo naj bodo predložene državni komisiji.

PARIZ, 24. — General Eisenhower bo v soboto potoval v Luksemburg in s tem nadaljeval svoje poslovilne obiske. V nedeljo se bo vrnil v Pariz, v ponedeljek pa bo odpotoval v Nemčijo, kjer bo ostal tri dni in tam pregledal britanske, ameriške in francoske čete, 30. aprila bo ponovno v Parizu.

Politični proces v Pragi

DUNAJ, 24. — Radio Praga javlja, da se je pričel pred tamkajšnjim sodiščem vohunski proces proti osmim osebam, ki pripadajo razpuščeni agrarni stranki. Obtoženci so bili obdolženi, da so snovali zaroto proti neodvisnosti Češkoslovaške, da so organizirali tajno agencijo «Zelene internacionale», ki naj bi jo bil ustanovil Wall Street in da so se posvetili vohunstvu v prid zapadnim imperialistom. Glavni obtoženec je bivši voditelj agrarne stranke prof. Josef Kepka, ki mu očitajo, da je 1948. pobegnil na Dunaj in se potem zopet vrnil na Češkoslovaško, da bi organiziral vohunsko mrežo. Drugemu obtožencu, odvetniku Vlasimilu Drymi, očitajo, da je bil v zvezi z diplomatskim predstavnikom neke zapadne sile, medtem ko dolžijo tretjega, da je pošiljal po italijanskem vohunu informacije v Rim.

Francoski predlogi glede reform v Tuniziji

V palači poljedelskega ministrstva v Tunisu je eksplodirala bomba

TUNIS, 24. — Francoski generalni rezident De Hauteclocque je danes podrobno poučil beya o stališču Francije v pogledu bodočih reform v Tuniziji. Obenem je predlagal, naj bi se čimprej imenovali tunizijski delegati v komisijo za izvajanje teh reform, ki naj bi pričela z delom sredi prihodnjega meseca.

Oblasti javljajo, da je v pretekli noči eksplodirala bomba v poslopju poljedelskega ministrstva. Eksplozija je povzročila le majhno škodo. Žrtev ni bilo, ker je bila palača v onem času popolnoma prazna; ako pa bi prišlo do eksplozije v delovnih urah, bi ostali na mestu številni mrtvi in ranjeni. Oblasti so uvedle strogo preiskavo.

Republikanski poslanec Armstrong je predložil poslanski zbornici resolucijo, v kateri je rečeno, da se ameriški Kongres zavzema za to, da bi Varnostni svet proučil francosko-tunizijski spor. Armstrong je poudaril, da predlaga resolucijo zato, ker pomeni ameriška odločitev, da se vzdržijo glasovanja glede vpisa francosko-tunizijskega spora na dnevni red Varnostnega sveta, zanikanje ameriških principov.

KINO

V TRSTU

Rossetti. 15.30: «Potepuhi ljubezni», P. Wessely.
Excelsior. 15.00: «David in Betsabea», G. Peck.
Nazionale. 15.00: «Renegatovo zmenjen», R. Montalban.
Fenice. 14.30: «Veliki Caruso», M. Lanza.
Filodrammatico. 14.30: «Objemi me močno», W. Holdem.
Arcobaleno. 14.30: «Krilati vragi», J. Wayne.
Astra Rojan. 15.00: «Guliverjeva potovanja».
Alabarda. 14.30: «Tomahavks», V. De Carlo.
Armonia. 14.00: «Seviljski meč», A. Vilar.
Ariston. 14.00: «Viharno nebo», J. Simmons.
Aurora. 15.00: «Zadnji med gusarji», P. Henreid.
Garibaldi. 15.00: «Skrajno nevarno», M. Lockwood.
Ideale. 14.30: «Zadnji Montecristo», A. de Cordova.
Impero. 14.45: «Dunajska kri», W. Fritsch.
Italia. 14.30: «Deklica z Donave», Marina Rökk.
Kino ob morju. 15.00: «Poštni bandit!»
Moderno. 14.00: «Otok zakladov in «Dolina bobrov».
Savona. 14.00: «Mama, ne poroči se», J. Mac Donald.
Viale. 14.00: «Rekruti na fronti», M. Bertl.
Vittorio Veneto. 14.00: «Skrivnost jezera», G. Ford.
Azzurro. 14.00: «Zaročenka vseh», Betty Grable.
Belvedere. 14.00: «Zemlja velikanov», J. Malley.
Marconi. 14.30: «Trije dnevi sirote», E. Flynn.
Massimo. 14.30: «Hotel Sahara», Y. de Carlo.
Novo cine. 14.00: «Polkovnik Hollister», Gary Cooper.
Odeon. 14.00: «Singvalla», V. Lindfors.

RADIO

JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA

254,6 m ali 1178 kc

PETEK, 25. aprila 1952

6.45 Jutranja glasba. 7.00 Poročila. 7.15 Jutranja glasba. 11.15 Šolska ura: Kako so se razvijala glasbila. 13.30 Poročila. 13.45 Lahka glasba. 14.00 Odlomki iz baletov in suit. 14.35 Partizanske pesmi igra orkester JLA iz Portoroža. 18.00 Drobne solistične skladbe. 18.25 Glasbena revija. 19.00 Literarni obzornik. 19.30 Poročila. 23.05 Zadnja poročila. 23.10 Glasba za lahko noč.

TRST II.

306,1 m ali 980 kc

7.15 Poročila. 7.30 Jutranja glasba. 11.30 Lahki orkestri. 12.00 Za vsakega nekaj. 12.45 Poročila. 13.00 Glasba po željah. 14.00 Poročila. 17.30 Plesna glasba. 18.00 Berlioz: Romeo in Julija, Menueti. 19.00 Angleščina po radiu — 33. oddaja. 19.35 Glasba iz baletov. 19.45 Poročila. 20.00 Domači motivi. 20.30 Tržaški kulturni razgledi. 21.00 Iz koncertnih dvoran V. Britanije. 22.00 Operni zbori in dueti. 22.30 Razni solisti. 23.15 Poročila.

TRST I.

9.00 Operetna glasba. 11.00 Orkester. 12.30 Valčki. 13.35 Koncert. 15.15 «Hiša treh deklet», operete v 3 dej. 17.15 Čajanka. 18.00 Poje sopranistka Marjorie. 21.00 Simfonični koncert.

SLOVENIJA

327,1 m, 202,1 m, 212,4 m

12.00 Zborovske skladbe Antona Lajovica. 12.30 Poročila. 12.40 Zabavna glasba. 14.00 Lahka glasba z vsega sveta. 15.00 Poročila. 15.10 Zabavna glasba. 15.30 Želeli ste — poslušajte! 16.00 J.B. Priestley: Pojo naj ljudje. 16.15 Popoldanski koncert: Ostere — Zebre. 17.30 Na harmoniko igra Rudolf Pilih. 18.00 Klavirske skladbe v. Mirka izvaja pianistka Ksenija Ogrin. 19.30 Poročila. 19.40 Zabavna glasba. 20.15 Slovenske narodne pesmi. 21.00 Branko Cop: Sveti osel. 21.20 Koncert violinista Karla Rupla in sopranistke Ondine Otte. 22.00 Poročila.

Ameriški predlogi v razorožitveni komisiji

NEW YORK, 24. — Ameriška delegacija je danes pred delovnim odborom razorožitvene komisije sporočila šest načelnih točk, ki jih ima kot bistveno podlago za razorožitveni program.

1. Namen razorožitve ni regulacija vojne, pač pa preprečitev vojne; 2. vse države morajo sodelovati pri zniževanju efektivnega vojaštva in oborožitve na svetu, tako da ne bo mogla nobena država začeti vojne ali pa se pripravljati nanjo, ne da bi druge države zvedele za te priprave; 3. mednarodni dogovori bodo morali znižati oboroženе sile in oborožitev držav na višino, ki naj zadostuje notranji varnosti in v okviru odgovornosti, ki jih določa listina OZN; 4. ti dogovori bodo morali zajamčiti postopno in uravnovešeno znižanja oboroženih sil in dovoljene oborožitve do največje določene višine, uničenje vseh «naprav», ki bi lahko postale orodje množičnega uničevanja; 5. ti mednarodni dogovori morajo določati uspešna jamstva za izvršitev razorožitvenega programa in nadzorstva nad atomsko energijo, zato da se zajamči, da se bo ta uporabljala samo v miroljubne namene; 6. ti dogovori morajo organizirati uspešni sistem obvještanja in overjanja števila efektivnih vojakov in vse oborožitve, vštevši atomsko orožje.

Predstavniki Velike Britanije in Francije so z zanimanjem sprejeli ameriško izjavo, dočim je sovjetski delegat Malik izjavil, da je namen ameriških predlogov zavlačevati objavljanje informacij o atomskem orožju. Vendar pa je dejal, da bo podrobno odgovoril na ameriški dokument. Ponovil je tudi obtožbe, da vodijo Američani bakteriološko vojno na Koreji in na Kitajskem. Ameriški delegat Cohen mu je odgovoril s pripombo, da je Sovjetska zveza odklonila sodelovanje z Mednarodnim Rdečim križem, ki naj bi bil izvedel nepristransko preiskavo, kakor so predlagale ZDA.

DUNAJ, 24. — Dopisnik lista «Die Presse» trdi, da bo v kratkem na Dunaju konferenca zunanjih ministrov kominformističnega bloka. Pripominja pa da ni bilo še mogoče dobiti potrditve te vesti.

ANGLEŠKO - EGIPTOVSKA POGAJANJA

«Politična večerja» na egiptovskem poslaništvu

LONDON, 24. — V poučenih krogih računajo z možnostjo, da bi prišlo do zaključka razgovorov v angleško-egiptovskem sporu na večerji, na katero je egiptovski poslanik Amr paša povabil zunanjega ministra Edena in ostale zainteresirane diplomate. Na večerji bodo prisotni Eden, angleški poslanik v Kairu Stevenson, sudanski generalni guverner Howe vodja afriškega oddelka pri zunanjem ministrstvu Roger Allen in še en funkcionar tega oddelka.

Amr paša je danes obiskal ameriškega poslanika Walterja Gifforda, s katerim sta izmenjala misli glede angleško-egiptovskega položaja v splošnem.

Izvedenci trdijo, da predstavlja takšen razvoj nekakšen zaključek pogajanj v London, in da se bodo kmalu pričeli razgovori v Kairu. Isti krogi trdijo, da je skupno z odhodom Amr paše v Kairo v začetku prihodnjega tedna predviden povratek v Kairo tudi angleškega poslanika Stevensona. Obenem je verjetno, zatrjujejo ti krogi, da bi odpotoval v Kairo tudi generalni guverner Sudana.

Poveljnik angleških sil na Srednjem vzhodu, gen. Robertson, ki je snoči z letalom prispel v London, se je razgovarjal v maršalom Williamom Slimom. Zaenkrat ni predviden sestanek generala z Edenom, vendar se zdi razumljivo, da bodo morala biti obravnavana v zvezi z Edenovim delom tudi vojaška vprašanja.

Zunanji minister Eden in njegovi sodelavci so že sestavili predloge ki bi omogočili izvedeti mnenje sudanskega naroda o perečem vprašanju bodočnosti Sudana. Ti predlogi bodo poslani ameriškemu poslaniku v Kairu Jeffersonu Cafferyju, ki je posredoval v angleško-egiptovskih razgovorih. Čim bo izvedel za ameriško mnenje v tem pogledu, bo Eden predložil predloge egiptovskemu poslaniku v Londonu. Medtem poročajo iz Kaira, da je ameriški poslanik v Kairu razpravljal o položaju z egiptovskim zunanjim ministrom Hassunom pašo.

Iz Kartuma poročajo, da je sudanska ustavodajna skupščina odobrila v splošnem predlog ustave, ki ga je predložil britanski generalni guverner Robert Howe in se odločila, da se mu za ta predlog v posebnem pismu zahvali.

Po vesteh iz dobro poučenih krogov iščejo v Londonu še vedno primerno formulo, na podlagi katere naj bi predložili egiptovski vladi obljubo, ki vežejo Veliko Britanijo nasproti Sudanu. Ako bi bila ta faza povoljno sprejeta tako v Kartumu kakor v Kairu, bi se lahko reklo, da bi prišlo na angleško - sudansko - egiptovski konferenci do uspeha. Na drugi strani, trdijo ti krogi, bi lahko ustanovili v Kartumu mednarodno komisijo, ki bi skrbela za to, da bi Anglija, odn. Egipt ne pritiskala na Sudance, ko bi ti odločali za sprejem ali zavrnitev Faruka za sudanskega kralja.

Jugoslovanske štipendije za tuje študente

WASHINGTON, 23. — Jugoslavija je ponudila pet univerzitetnih štipendij za študente iz področij v Afriki in na Pacifiških otokih, ki so pod upravo ZN. S tem je Jugoslavija kot prva odgovorila na poziv Glavne skupščine ZN, naj članice ZN pospešujejo vzgojo na področjih pod zaupno upravo. Štipendije so določene za študij na univerzah v Beogradu in Zagrebu.

895 km petrolejskega voda

KIERPUK, 24. — Šest mesecev prej, kot so predvidevali načrti, je bila dokončana gradnja 75 - centimeterskega voda iz Kierpuka v severnem Iraku do Baniasa na sredozemski obali v Siriji. Vod je dolg 895 km. Po njem bo steklo lahko 14 milijonov ton surovega petroleja na leto, gradnja pa je zahtevala 43 milijonov funtov šterlingov stroškov.

Kmetijski strokovnjaki ZDA v Zahodni Evropi

WASHINGTON, 23. — Ravnatelj prehranjevalnega in poljedelskega oddelka ameriške agencije za medsebojno varnost, Holmgreen je danes izjavil, da bo poslala agencija 20 ameriških poljedelskih strokovnjakov v Zahodno Evropo, kjer bodo skupno z evropskimi strokovnjaki delali za povečanje živilskega pridelka na tem področju. Strokovnjaki bodo imeli svoj glavni stan v Parizu.

Holmgreen je izjavil, da je z evropskimi gospodarstveniki in kmetijskimi funkcionarji dosežen sporazum glede tega programa in da bodo dali prvenstvo povečanju pridelovanja žitaric, živilske krme, mleka, mesa in raznih drugih živil. Program predvideva izboljšanje kmetijske tehnike, uvedbo koruznih križanic, povečanje poljedelskih kultur, mlekarstva, uporabe umetnih gnojil, izboljšanje tal, boljše izkoriščanje zemlje, živinozdravništva in tržišč za sadje in zelenjavo.

Britanski zdravnik v Jugoslaviji

LONDON, 24. — Dekan zdravniške šole londonske bolnišnice «Guy», dr. E. R. Boland, je nedavno prispel v Jugoslavijo, kjer bo imel pod okriljem British Councila več predavanj v Beogradu, Ljubljani, Zagrebu in Sarajevu, o organizaciji urjenja zdravnikov in zdravniškega osebja v Veliki Britaniji. V Jugoslaviji, kjer bo obiskal razne bolnice in zdravniške šole, bo dr. Boland ostal do 7. maja.

ŠPORTNI DNEVNIK

TURKI SO ZMAGALI PO DVEH PODALJŠKIH S TOČKO NASKOKA: 40 : 39

Po razburljivi igri Jugoslavija poražena

Lahka zmaga Francije nad Švico. Grki bi z malo sreče lahko zmagali tudi proti Italiji. Danes dvoboj Jugoslavija-Italija

FRANCIJA — SVICA
57—35 (26—13)

FRANCIJA: Blanchard, Theron H. (12), Theron R. (5), Le Bitoux (1), Marsolat (14), Sahy (2), Palacin, Schupp (10), Pontais (3), Bertorelli, Gominon (5), Haudegand (5).

SVICA: Bossi, Chiappino (5), Chollet (5), Albrecht, Balmeli, Domenyoz (13), Moyet (2), Prains, Schmied (2), Apotholez (4), Plaget (2), Redard (2).

Sodnika: Ycovos Bilek (Turčija) in Andri (Italija).

TURČIJA — JUGOSLAVIJA
40—39 (18—19)

JUGOSLAVIJA: Gec (9), Sokolović, Engler, Andrijašević, Marjanović (8), Demšar (14), Stankovič (6), Loci (2), Kalemberr, Novaković, Blagojević.

TURČIJA: Gunduz (5), Granit (17), Selduz (7), Tezol, Vras (4), Selvin (1), Yalim, Partoner. Okaya, Ulme, Alkan, Dincer (6).

Sodnika: Schiloyanis (Grčija) in Dina (Italija).

ITALIJA — GRČIJA
35—34 (14—11)

ITALIJA: Romanutti (12), Cerioni (4), Ranuzzi (1), Bongiovanni (6), Rapini, Presca, Pagani, Feriani, Checchi (2), De Carolis, Margheritini (1), Stefanini (9).

GRČIJA: Lambron (2), Matheon (19), Arvanitis (2), Roubanis, Stefanidis (3), Holevas, Tagliadoreş (2), Manias, Spanoudakis (6), Papadinos.

Sodnika: Chuardis (Švica) in Radojković (Jugoslavija).

* * *

Tudi danes je v Milanu deževalo, a se je vendar zbralo na drugem dnevu košarkarskega tekmovanja za Mairanov pokal preko 3000 gledalcev. Mislite si, da bi bilo lepo vreme! Kam bi dali vse občinstvo.

V prvi tekmi je Francija brez posebnega napora porazila Švico. Ko so zmagovalci dosegli stanje 40:20 niso več forsirali. Nadaljevanje je bilo mirno in ne preveč zanimivo: Med Francozi se je odlikoval posebno Marsolat, odličen je bil tudi Theron H. Švicarji so imeli najboljšega moža v Domenyozu.

Druga tekma med Jugoslavijo in Turčijo, je bila najbolj zanimiva od dosedanjih. Jugoslovani so vodili s 17:10, nakar so Turki izenačili. V 17. minuti je stanje bilo 18:19. Od tedaj pa vse do konca moštvi nista uspeli dobiti večjega naskoka. Tik pred zaključkom tekme je Jugoslavija imela koš naskoka (36:34), a so Turki v zadnjih sekundah izkoristili dva osebna strela in izenačili. Ker pravilnik ne dovoljuje neodločenega izida, so igrali dodatnih pet minut, ki niso dale rezultata. Stanje je bilo 38:38, tekmo so podaljšali tako še za pet minut. Turki so bili bolj sveži in uspeli dati odločilni koš. Jugoslovani so z osebnim strelom znižali na 40:39, takoj nato pa je sodnik odžvižgal konec tekme.

Največje zanimanje je vladalo seveda za tekmo med Italijo in Grčijo. Grki so ponovno priredili veliko presenečenje. V sredi drugega dela igre so gostje vodili kar s 7 točkami in imeli še tri minute pred koncem pet točk naskoka. Italijani so potem izenačili. Margheritini pa je z dvojnim osebnim strelom povišal italijanske točke na 35. Gong je še odmeval na igrišču, ko so Grki realizirali svoj zadnji koš, ki ga pa sodnik upravičeno ni priznal. Na igrišču je tedaj nastala prava revolucija. Številni grški študenti so se pridružili protestom svojih igralcev zaradi nepriznanega koša, občinstvo pa je bilo seveda na strani Italijanov. Nastopila je policija in v dvajsetih minutah vzpostavila red. Pri domačih so se odlikovali Romanutti, Pagani in Margheritini, medtem, ko je bil Stefanini slabši kot navadno. Vsi Grki so ponovno ugodno presenetili, gigantsko delo je med njimi opravil Matheon.

Jutri so na sporedu naslednje tekme: Turčija - Švica, Francija - Grčija in Jugoslavija - Italija.

G. T.

TUDI V JUGOSLAVIJI SO ZAČELI S TRENINGI IN SELEKCIJAMI

PREBUJENO ZANIMANJE ZA OLIMPIJSKE IGRE

Teniški igralci gledajo v Helsinki - Veselo presenečenje so priredili plavalci - Boksarje bodo izbrali izmed dvajsetih kandidatov

Olimpiada se bliža s hitrimi koraki in po vsem svetu so priprave že v polnem teku. Nekje je to bolj razvidno, drugje manj. Med te druge dežele spada tudi Jugoslavija, kjer se je celo v tisku zbudilo zanimanje za probleme okoli sestave ekip v raznih panogah relativno kasneje kot drugod.

Pred dnevi se je začel v Mariboru trening lahkoatletov tekačev, na katerem sodelujejo vsi najboljši, med njimi Ceraj, Stefanovič, Djuraškovič, Ilič, Pavlovič. Ottenheimer zaradi nepredvidenih zaprek začasno ne bo mogel slediti tovarišem pri pripravah.

Tudi boksarska zveza Jugoslavije je nedavno zmanjšala število olimpijskih kandidatov od 50 na dvajset. To je verjetno bila predzadnja selekcija. Boksarji-kandidati so trenutno v dovolj dobri formi, kar so dokazali ob priliki gostovanja v Jugoslaviji moštva iz Stuttgarta in pri drugih dvobojih večjega formata. Imena 20 kandidatov: Paljič, Igrc in Borovič v mušji kategoriji, Radanov v bantamu, Redli v peresnolahki, Bulat, Stefanovič, Lekovič in Tkalčič v lahki, Sovljanski v poluwelter, Golič, Trajkovič in Milojevič v welter, Koenig in Pavlič v srednji, Nikolič v srednjetežki in Krizmanič v težki kategoriji.

Olimpiada teniških igralcev je mnogo bliže. Od 8. do 11. maja bo v Helsinkih Jugoslavija nastopila proti Finski v prvem kolu tekmovanja za Davisov pokal. V Beogradu so se zbrali Palada, Petrovič, Panajotovič, Nikolič, Plečevič in Jagec. Na medsebojnem turnirju, ki se bo končal jutri, v soboto, bodo določili ekipo. Ta bo potem v ponedeljek odpotovala v Avstrijo, kjer bo nastopila na mednarodnem turnirju v Wiesbadenu.

V prvih igrah je bilo opaziti, da razlika v kvaliteti med starimi in mladimi ni več tako očitna, kot še nedavno. Tako je Jagec n. pr. nudil dober odpor Paladi in izgubil 7:5, 6:2, 6:3. Plečevič pa je celo porazil Fetroviča 2:6, 6:4, 9:7. Mladi, ki imajo sedaj široko odprto pot v reprezentanco bodo pokazali zaradi tega mnogo več volje in poleta.

Na plavanje nihče ni polagal prevelikih nad. Lanska sezona je pomenila v jugoslovanskem plavanju korak nazaj. Nekateri tekmovalci so bili zaradi nepravilnega treninga v slabi formi, drugi so zapustili šport, skratka situacija je bila vse prej kot zadovoljiva.

Turneja Mornarja po Švedskem je prinesla nekak optimizem. Deloma zaradi tudi v svetovnem merilu izvrstnih rezultatov, ki jih je dosegel Skanata, zaradi podvigov Pandurja in Trojanovića, ki sta nepričakovano plavala kar šestkrat bolje od staregа Cererjevega rekorda na 200 m prsno. In Cerer je bil še pred dvemi, tremi leti, ko je bilo jugoslovansko plavanje na višku, skorajda neprekosljiva avtoriteta! Važnejše kot sami rezultati je dejstvo, da so jih plavalci postavili večkrat zaporedoma in da po tej turneji niso ne izčrpani, še manj pa zasičeni plavanja. Morala torej: plavalci, igrajte rokomet in nogomet, kot so to delali fantje od Mornarja, pa vam bo dobro na svetu.

J. K.

UNIV. PROF. DR. VIKTOR NOVAK: **MAGNUM CRIMEN**

VATIKANSKA POLITIKA DO JUGOSLOVANOV POD ITALIJO

X

Seveda je bilo to sodelovanje maskirano z vsemi sredstvi, ki si jih prepredenost in hinavščina moreta izmisliti, da bi se preprečil škandal sodelovanja, ki je bilo le preveč nesramno in brutalno *(G. Salvemini «Il Vaticano e il fascismo», 9-10)*.

Ko so papežu Piju XI. sporočili, da se je italijanskim četam po najstrohotnejšem načinu vojskovanja posrečilo zavzeti abesinsko prestolnico Adis Abebo, je papež izrazil svoje zadovoljstvo, kot je trdila uradna Agenzia Stefani, *«ker meni, da pomeni to konec neredov in nevarnosti, ki so jim bili izpostavljeni Evropejci v Adis Abebi»*.

Na ranjeno vest človeštva, ki je videlo končni triumf nasilja nad pravico v napadalni vojni, ki jo je obsodil ves svet, je poročilo Agenzie Stefani delovala porazno. Vojna se je končala, ni pa bilo konca vznemirjenju v vesti človeštva. Res, Mussolini je 9. maja 1936 lahko objavil svetu ustanovitev imperija, ki jo je fašistični parlament 14. maja potrdil s proglasitvijo aneksije Abesinije. Čeprav bi bronasti spomenik moral za vse veke simbolizirati dučejevo delo s pomočjo cerkvene hierarhije, se je don Sturzovo predvidevanje do konca izpolnilo. V luči njegovih zgodovinskih slutenj, ki so se izpolnile, še predno je obhajal desetletnico imperij, ki ga je tudi Vatikan priznal, odkriva govor papeškega legata msgr. Castellanija 23. 10. 1936 vso perfidnost hinavščine, dejansko pa tudi vse bistvo ne preveč spretno maskirane sokrivde. V katedrali v Adis Abebi je msgr. Castellani med ostalim dejal tudi to:

«Pozdravljam vse junaške pripadnike vojske, ki je presenetila svet, ne pa tudi nebes, ki so bila njen zaveznik. Vi doživljate slavne čase, ki ne bodo trajali samo eno leto, temveč napovedujejo nezmanjšano stoletno slavo. Rekel bi, da je to poglavje s veliki knjigi božje previdnosti. Italija je dežela, ki ji je bog namenil, da ponese v svet višjo civilizacijo in slavo cerkve. Rimski imperij bo ponesel v svet Kristusov križ po vzvišenem delu dučeja, v katerem se druži hrabrost junaka z mirno in trezno hladnokrvnostjo. V družini narodov bo duce vedno nosilec ideje pravičnega in vzvišenega miru. Zaradi tega bomo vedno prosili boga, naj mu stoj ob strani in naj ga ščiti. Pozdravljam kraljevsko in cesarsko savojsko hišo, ki je dala cerkvi toliko svetnikov in toliko junakov domovini. Pozdravljam dučeja, pozdravljam maršala Badoglia in podkralja Grazianija, pozdravljam vojsko, ki je prišla, da izvrši svoje kulturno poslanstvo».

To je povsem v soglasju s samim papežem, ki je ob otvoritvi razstave katoliškega tiska imel govor in v njem dejal: *«Velik narod, ki nam je blizu in ljub, slavi sedaj mir, ki bi moral biti uvod v splošni mir».*

Torej bi naj bil mir, dosežen za ceno suženjstva še ne dovolj civiliziranega sveta, izbojevan po strahovitih in krvavih žrtvah onih, ki so branili svobodo, «pax Romana» zmagovitega, cesarskega fašizma, ki mu je do zmage v nemajhni meri pripomogel Vatikan, z njim pa v nemajhni meri italijanska hierarhija in klerikalizem po vsem svetu! In spet ta mir ni bil niti gotov niti trajen, kot so to pokazale razvojne črte blaznega in megalomanskega fašističnega imperializma, pa tudi besede preziranega in premaganega Haile Selassija, ki je po porazu dejal italijanskemu antifašistu Sergiu Alu, da je fašizem proti Abesincem uporabil iste nasilne metode, s katerimi je vzel svobodo italijanskemu ljudstvu «Mi bomo nadaljevali borbo, dokler ponovno ne bomo dosegli svobode», je dejal abesinski cesar.

Haile Selassi in don Sturzo sta videla mnogo dlje kot Pij XI. na vatikanski razstavi katoliškega tiska, kajti fašistični suženj in mogel nikomur prinesti svobode, tudi Abesincem ne.

Nedvomno je omenjeno sodelovanje fašizma in Vatikana med abesinsko vojno še krepkeje povezalo oba italijanska činitelja. O tem so dali mnogo dokazov klerofašisti vseh vrst. Fašistična zelo čitana in cenjena (od fašistov) revija «Gerarchia», ki jo je osnoval B. Mussolini, je objavila članek «Filozofija in religija», ki govori tudi o odnosu posvetne, fašistične in cerkvene, papeške oblasti v Rimu. Odstavki tega članka odkrivajo vso drznost in načrtno premišljenost, ki je povezovala te obe oblasti.

V svojem aktivizmu in voluntarizmu je fašizem ohranjeval neposredno ono obnovljeno intuicijo božanskega, ki naj bi nekoč postala izhodišče za nov prevzem oblasti, posvetne in duhovne. To bi bilo treba integrirati v še univerzalnejšo interpretacijo krščanstva, da bi bilo mogoče rešiti vprašanje univerzalnosti katoliške cerkve v stvarni univerzalnosti cerkve, ki bi pod svojim okriljem združila vse kristjane, pa tudi ostale narode.

«Država in Cerkev, to sta tečaja večnega rimskega mesta (polis Romana) ki teži za organizacijo «Mesta Gospodovega», končnega in idealnega cilja fašistične revolucije. Na poti k vrhovnemu uresničenju Države in Cerkve nudita obe vzajemno druga drugi moč in življenje. In če je univerzalnost rimskega imperija pripravljala univerzalnost krščanstva — vrača zdaj univerzalnost krščanstva, vsaj kar se tiče katolicizma, svoj dolg državi in daje fašizmu embleme imperija. En sam neprekinjen proces imperialnosti izžareva iz Rima, ki predstavlja večno sintezo dveh tečajev, imperija Cezarjevega in imperija apostola Petra...»

Tako jasno in odkrito, v filozofsko-politični terminologiji so razpravljali o samjah fašizma, da bo zavladal nad svetom s pomočjo katoliške cerkve, ki mu je dala toliko dokazov vdanosti in pripravljenosti, da mu na tej poti pomaga. Na isti osnovi sloni tudi misel kardinala Pacellija in kardinala Schusterja, da je Kristus Rimljan. Da bi bila ena država, ena cerkev, z eno čredo in z enim pastirjem, da bi fašistična Civitas Dei, kot je ni mogel sanjati niti sam sveti Avguštin še v zgodnjem petem stoletju, postala stvarnost XX. stoletja...

Sožitje in sploh identičnost univerzalnih stremljenj fašizma in cerkve se je vidno pokazala vsemu svetu tudi v španski vojni, v kateri je šla linija Mussolinijeve imperialistične politike, politike velikega rimskega cesarstva, še za korak dalje.

Čeprav tu ni tako očitnih dokazov, je bilo vsemu svetu jasno, da je Pij XI. vnaprej odobril Mussolinijevo intervencijo v španski državljanski vojni. Vsemu svetu je bilo jasno, da sta papež in visoka duhovščina v Italiji, prav tako pa po vsem svetu, odobravala in ščitila ono stran, v prid katere je Mussolini z orožjem intervenviral. Salveminij pripominja povsem pravilno, da je bilo to sodelovanje tako hrupno, da je že vedno pred očmi in v spominu vsem, ki so ji sledili med krvavo borbo španskega ljudstva za svobodo.

10. januarja 1938 je Mussolini v Palazzo Venezia sprejel 600 nadškofov in škofov in 2.000 duhovnikov, da bi jim razdelil nagrade za uspehe v «bitki za žito» («Battaglia del grano»). Če